

اسلامدہ اٹک الڪ ظهور
ایتکان اخلاف و
اسماعیلیه منہبی
ذاکر آیو خانف

حلب خاطرہ لری
صاقماری

اسلام نظرندہ خاتون
قز

شاہ کال صالی

اقتصادی ژار بختہ «ربا»
مسئلہ سی

مصطفیٰ سیف الملوکف

«دینی تدبیر لر و اوافق»

فکر لر «اسمعی کتاب لر»

حقندہ و محاکمہ

خطیب : محمد حنفی مظفر

مرجانی

عبد الحمید المسلمی

باشقرد لر

زکی نادیف

زکات حقندہ غی مقالہ

مناسبتی بولہ

سید شریف احمد

طبیعیات پارچہ لری

بولد اش

تربیہ و تعلیم : «اصول

تربیہ» - علی حبیب - «علم

حال درس لرندن چقاروغہ

تیوشلی مسئلہ لر» -

امام ایوب عین اللین

اشعار

حکایہ : «آئندہ برکون»

بازوچی

شورا

عدد ۶

مارت ۱۵ = سنہ ۱۹۱۶



محرری : رضا الدین بن فخر الدین

ناشری : «صم. شاکر و صم. ذاکر رامیظفر»



١٥ مارت - ١٩١٦ سنه

٢٣ جمادى الاولى - ١٣٣٤ سنه

مقاله

اسلامده اڭ الك ظهور ايتكان اختلاف واسماعيليه مذهبي

(باشى • نچى عدده)

حسن صباح طرفندن تاسيس ايتلگن شول طريقت ايكي قونكه تاينا ايدى . برى محكم كرپستلر - قلعهلر ؛ ايكنچيسى فدائيلرنك تعصبي . شونلقدن حشاشين فرقهسى قوللارندن كيلگن يرلرده بوتون قلعهلرني اوز قوللارينه توشوررگه اجتهاد ايتلر ، اوزلري حكم سورگن يرلرده بولغان تاولر اوستينه ياكى قلعهلر بنا قيلهلر وشول قلعهلردن طوروب تيگر يرلرگه حكم ايتلرلر ايدى .

فدائيلرنك تعصبيه كيلگانده حدسز ايدى . وظيفهلر اوتوه بولنده جان آياو ، دهشتلى وقورقنچلى اشلرگه شبت ايتودن قورقو مولرده يوق ، آنلر تيمر قوللى ، تاش بوره كللى ، قوتلى عزملى ، آرسلان كبك غيرتلى ، شونك بله برابر فوق العاده مكرلى ، حيلهلى ايديلر . مونلر مذهبلرنك دوشمانلرني اوترو سببلى دنيادوق ياكه آخرتده اجماخقه كره چكلرينه اوشانلر ايدى .

فدائيلرنك قيلغان جنائتلرينه آنلرنك آنالرى و قردهشلىرى اشتراك ايتيه و آنلرغه ياردم بيرو طوغرى سنده (گرچه مادى ياردم بيره آلماسلرده ايگ آزنده معنوى ياردم بيروده) هيچ بر كيمچيلك كيتميلر ايدى . فدائيلر اوزلرگنه متعصب توكل آنلرنك محيطنده بولغان بتون آدملر شول درجه متعصب ايديلر ، يونى توبه نده كى واقعه بيك گوزل اثبات ايتمكده در :

بر وقتده جهميترلرنك ايگ کوچلى دوشمانى بولغان «موصل» اميرنى اوتوررگه كيرهك بولدى . بونك ايجون ٨ ، ٩ فدائى تعين ايتلگن ايدى . بو فدائيلر ، درويشلر قيافيتنه كروب امير تورا

طورغان يرده مسجدهده اميرگه هجوم ايتديلر . امير ، تيمر كيملر بله كييگن بولغانغه تيزگنه اراده بيرشدهدى ، اوچوسنى اوتوردى . لكن شول اراده بيك تيره ن بر جراحت آلوب اوزى ده يغلدى . بو خبرنى ايشتوب مسجدهكه جياغان خلق فدائيلرني كل ايتديلر ، بارى آرارندن برسگنه قاچدى . بو قوتولغان فدائى نك نه نكسى موصل اميرنك اوتروون هم ده سيگر فدائينك شهيد بولغان ايشتوب ، باشينه كيلگن ايكي شادلقغه (برى امير اوترووى ؛ ايكنچيسى بالاسينك شهادتى) بنا قولنده بار كيملرنيك ايگ گوزهلرني كينوب به برهم ايتيه باشلادى . فقط بالاسى صاو سلامت قايتوب كروون كورگهچ تىكى شادلىقى قايفى بله آلماشندى ؛ چه چلرن كيسوب يوزن قاراغه بوياب اوزينك فوق العاده زور قايقوغه توشكهنن عالمگه فاش ايتدى .

حشاشين طائفه سينك فدائيلرى يالغز ايرلرگنه بولميجه خاتونلر دنده فدائيلر بار ايدى . مونلر نك وظيفهلرلى اميرلر ، سلطانلر ، خليفهلر نك سارايلرنده حشاشين ضررينه ترتيب ايتيه طورغان هر تورلى احوال بله تانشوب مركزنى خبردار ايتمكدن وساراي ايجنده اشله نورگه تيوش بعض براشلرني اوتهمكدن عبارت ايدى . موندى فدائى خاتونلر عادتده اوزينك گوزللىكى بله باشقهلردن امتياز تابقان قزلردن صايبلا نوردده صوكره آنلر جاريه اسمى ايله تيوشلى يرلرگه صاتولرلر وشول بول بله اميرلر نك ، وزيرلر نك ، خليفهلر نك حره ملرينه كررلر ايدى . فدائيلرنك ايرلرلى ده صورت آلماشدروب يوروده فوق العاده ماهرلر ايدى . صورت آلماشدريغان فدائيلر اوزلرينه مخصوص اشاره لر بله بربرن تانيلر ايدى . علما صورتينه كروب عالملر بله اوطورشولر ، طلبه صورتده يوروب استادلرنك سرلرينه توشونه لر ، كيرمك وقتده قول بولوب صاتلودن ده باش تارتماسلر و كورسه نك ن

قدر مقاومتدن صوڭ تری حالنده قولغه آئیدی. احمد، قلعه فتح ایتلودن ئلك سلطان محمدکه ایهرگن مسلمانلرنی تکفیر ایتوب بر نیچه خط یازغان ایدی. ایندی اوزی اسیر توشکه نندن صوڭ سلطان دن امان صوراب یامان یولدن چغوب استغفار ایته چکن سویله دی. لکن سلطان حضورنده گی علما آنی قتل واجب دیب اتفاق بله قرار برورلی سببلی وحشی بر یول بله قتل ایتلیدی.

احمدنگ تیریمی طونالغان جاقده ده هیچ بر قورقو و آبدراو علامتی کورسه تمه دی. حشاشین عقیده سی حقنده بر کله بولسون سویله مدی. اولمنی کامل بر طنچاق بله قارشلی آیدی. «شاه رز» قلعه سینگ قولدن کیتوی حشاشین ایچون فوق العاده زور و مقابلسز ضیاع بولسه ده احمدنگ اوتورلوی حسن صباح ایچون بیک زور سوینجنی طودرغان ایدی. چونکه احمد، حسن صباح ننگ اوستادی اوغلی بولو جهتله آنک قارشنده فوق العاده محترم ایدی. شونگ اوستته آنک خلق قارشنده ده غایت زور نفوذی بار ایدی. منه شول احمدنگ اوتورلوی کوتدن باشلاب بوتون باطنیلر حسن صباح قه باش ایدیلر. اوزینگ رقیبی بولورلق بو آدم اولووی بله حسن صباح باطنیلرنگ مستقل حکمداری بولدی.

شاه رز قلعه سی فتح ایتلگه نندن یش یل سوکره سلطان محمدنگ امیرلرندن تورک قوماندانلرینگ ایک مشهوری بولغان «انوشتکین» سلطان محمد طرفندن حسن صباح بله محابه ایچون تعیین ایتلیدی. بو قوماندان (انوشتکین) یوزیکرمی مگ قدر عسکر بله حرکت ایتوب آرزغه بر زمان ایچنده حشاشین قولنده بولغان «الموته» قلعه سندن باشقه بوتون قلعه لرن فتح ایتوب حسن صباح ننگ مقر حکومتی بولغان «الموته» قلعه سن محاصره گه آیدی.

«انوشتکین»، اول زماننگ ایک مقتدر قوماندانلرندن بولوب صوغش وقتنده استعمال ایتله طورغان هر تورلی حیلله و اول زماننگ حرب اشنده گی قولتری بله یاقندن تانش بولغانغه؛ حشاشین ننگ حرب اصوللرند بیک یاخشی بله در ایدی. «الموته» قلعه سینگ فتحی بیگل بولمالیچاغن توشونگن انوشتکین، قلعه دن آتلغان یاندرغیچ ماده لر ایرشمه سلك یراقلقده قلعه ننگ بوتون اطرافینه قیشلاقلر (قازارما)، آبارلر بنا ایتدردی. صوغش ایچون کیره ک قوراللر، آشامق ایچون لازم نرسه لرنگ همه سن حاضرله دی. حشاشین، انوشتکین ننگ بو صورتده اش باشلاون کوروب اضطراب و قورقوغه توشه لرده حسن صباح ننگ تأییدی بله انوشتکین ننگ ۵ (یش) یللق محاصره سینه توزدیلر. کامل صبر و متانت بله قارشو طور دیلر. بو وقتده کوچ وقوت انوشتکین طرفنده ایدی. سلطان محمد، صوغش ایچون لازم بولغان بوتون نرسه لرنی حاضرله ب اشکه یاراماسلق حالگه کیلگان عسکرلرنی صاولری بله آماشدروب طورووی بله

صداقت، توغرولقلری آرقاسنده کوب وقتده بیوک مرتبه لرگه کوته رله لر ایدی.

قسقه سیغنه مونلرینگ جنایتلرینگ حسابی یوق ایدی؛ دو شمانلری بولغان مسلمانلر نیغنه توگل، اوزلری بله دوستلق مناسبتنده بولغان اهل صلیب ننگ بیوکلرند ده اوزلرینگ قانلی قلیچلری بله بعضا قوناق ایته لر ایدی. اهل صلیب زورلرندن مونلر قلیچی بله یوقغه چغارلغانلر آز توگلدر.

سنه هجریه ایله ۴۸۵ سنه لرده یوغاروده مذکور «نظام الملک» «ابوطاهر» اسملی بر فدائی واسطه سیله اوتورلگه نندن صوڭ حسن صباح ننگ نفوذی اوسدی. الموته قلعه سینه باشقه بیک کوب قلعه لر فتح ایتلیدی یا که یا کالری بنا قیلندی. آخر الامر سلجوقی سلطانلرندن «محمد بن ملکشاه» حشاشین طائفه سن یوق ایتمک و آنلرنگ ضررندن قوتلمق ایچون اوزی بالذات آنلر بله محاربه گه کرشونگ لزومن آکلادی. سنه هجریه بله ۵۰۰ (یش یوز) نجی یلده اوز قوماندنده غایت کوب عسکر بله حشاشین طائفه سینگ ایگ کوچلی و نق قلعه لرندن بولغان «شاه رز» کرپستینه هجوم ایتدی. بو وقتده مذکور قلعه ننگ قوماندانی «احمد بن عبدالملک عطاس» اسملی بر آدم ایدی. بو آدم حسن صباح ننگ ره ی شهرنده چاغنده اسماعیلیه مذهبین اویره نگن استادی «عبدالملک عطاس» ننگ اوغلیدر، که مذهبینگ ایک اخلاصلیلرندن بولوب داعی البکیرینگ برسی ایدی. بو آدم (احمد)، سلطان محمد بن ملکشاه بله محاربه وقتنده چیکدن چغوب قارشیلق کورسه تدی. ایکلی اوچ کوتنگ برنده سلطانتک عسکری آراسینه باطنیه مذهبینگ عالمرن یه روب خلقنی قوتور تو بک اشلردن ده تارتمیدر ایدی. لکن سلطان محمدده ثبات و عزمده و اراده سینگ کوچلیلگنده زمانینگ فریدی دیه رلک بر آدم بولغانغه کرشکن اشنده حشاشین گه طاعنی ده قاتیراق معامله ایتودن باشقه یاغنه آوشمیدر. کامل عزم بله اوزینگ باشلاغان اشن - محاربه نی دوام ایتدرده در ایدی. آخردن قلعه ده بولغان حشاشین دن بر نی قدر آدم چغوب سلطان حضورنده عفو صوراب سلاح - قوراللرن تاشلا دیلر، اطاعت ایتدیلر. سلطان محمد بو واقعه دن ایکلی کون اونکچ قلعه گه قطعی صورتده هجوم ایتوب «شاه رز» نی فتح ایتهرگه موفق بولدی. قلعه فتح ایتلگه نندن صوڭ حشاشین طائفه سینه منسوب آدملرنگ کوبره گی قتل ایتلیدی. احمد ننگ خاتونی ایسه اوزن ذلیل بر صورتده دشمن قولینه تاپشرو دین، شرفلی اولمنی اختیار ایتوب سلطان عسکری قلعه گه کره باشلاغاچ ده قلعه ننگ ایک بیوک بر یرندن اوزن تاشلادی. یرگه توشکه چده سلامت قالغاچ قولنده غی خنجری برله اوز اوزن بوغازلادی. احمد ایسه ایک صوڭ درجه گه

انوشتكين عسكركينك روحن كوتهره، آنلرغه مادی، معنوی قوت بیره در اییدی.

انوشتكين ننگ شول ۵ یللق محاصره سنده قلعده محصور قالغان حشاشین طائفهسی فوق العاده آورلقار کوردیلر، کونلك بر، ایکی قابارلق ایكمهك كیسه گي، ۳-۴ دانه چيكلهوك بله تركلك ایته ایدیله. شونلقدن نیندی شرط بله بولماسون بیرلورگه راضی لقلرن بلدروب انوشتكين گه خبرلیربه ره لر اییدی. لکن قلعهدن قاچوچیلر ننگ سوزلرینه و طورمشلرینه قاراغانده محصورلر ننگ فوق العاده آورلقغه توشولرن آگلاغان انوشتكين هیچ بر توری یول بله امان بیرگه تلمه دی. قلعهنی عسکر کوچی برله فتح ایتوننی قصد ایته در اییدی. فقط اش شول حالگه کیلگه چکنه. بوکون یا ایرته گه قلعه فتح ایته دیب طورغانده سلطان محمدنگ وفات خبری عسکر آراسینه تشویش توشوردی. عسکر توریسی توری طرفه تارالاباشلادیلر. قوماندانلری انوشتكين، آنلر ننگ آدینه چغوب ۶ یلغه قریب کورسه تکان فداکارلق او غیرتتی یوقغه چغارمولری حقدنه توری فرقه لرگه سوز آگلایورگه استه سده فائده سی بولمادی. بوتون عسکر تارالوب بتدیله.

حسن صباح شول واقعه دن بر نیچه کون ئلك گنه انوشتكين گه بیرلورگه تله گن مریدلرینه قسقه غنه بر وقت ایچنده معنوی بر قوت کیله چه گن خبر بیره و آنلرنی بر نی قدر وقت تاغی صبر ایته رگه قردرادر اییدی. منه بو واقعه دن اوچ کوننگنه مقدم استه سده گنه نیندی شرط بله بولسون حشاشین گه امان بیرمه گن یوک بر عسکر ننگ امید ایتمه گن صورتده بریشان بولوب تارالوب کیتوون کورگن مریدلر، حسن صباح ننگ مقدس قوتکجه خواجه بولون تصدیق ایته دیله. بر نیچه کوننگنه مقدم آچاق سیبلی کورسه تکان اطاعتسزلکلری ایچون حسن صباح دن عفو اوتدیله.

انوشتكين ننگ عسکری تارالون کورگن حسن صباح بر نیچه مگ آدم بله چغوب عسکر دن قالغان نرسه لرنی اورلاب، جیوب ماتاشقان بر نی قدر آدملرنی قووب آبار، آبار آرق و قشلاق تولوسی صوغش قورالارن «الموته» قلعه سینه تاشتی. سلطان محمد بن ملک شاه ۵۱۱ نچی سنه هجریه ده وفات بولوب اورنیه سلطان «سنجر» کیچمشدر. انوشتكين طرفدن قیلنغان محاصره ننگ مدتی ۵ یل و ۷ آی اولمشدر.

خراسانده سلطانت تختینه منگن سلطان سنجر بن ملک شاه، قرده شینگ وفاتی سوکنده آنک یولی بله کیتوب حشاشین وعموما باطنلردن هیچ بر آدم قالماغانچه آنلر بله صوغشورغه قرار بیردی. اوزینگ صوغش حاضرلگن صولك درجه ده یه شرن طوتادر ییدی. لکن حسن صباح ننگ بوتون اسلام عالمینه طارالغان فدائیلرینه عسکر جیویوی یه شرین توکل اییدی. شونلقدن آنک صوغش

حاضرلگی کورووی ده بو عسکر ننگ قایو طرفه کوندرله چه گی حسن گه معلوم ایتمدی. بو فدائیلر ننگ بر مملکتده گنه توکل بر سارایده غیرلی ده بر برن تانمی، لزومی وقتنده مخصوص اشاره واسطه سی بله گنه آگلاشا طورغان بولغانه توری طرفدن کیلگنه حسابسز کوب مکتوبلردن، سلطان سنجر ننگ حشاشین ضررینه عسکر جیویوی حسن صباح آلدنده تحقق ایتمدی. شبهه گه اورن قالمادی. شوندن صولك حسن صباح سلطان «سنجر» نی عسکر جیویون طوقتا تو ایچون حیله ازلره رگه کرشدی، و تابقان فکرنی عملگه قویو چاره سینه کرشوب، فدائیلر ننگ ایگ مستعد، ایگ اوتکنلر نندن بولغان «سهیم» اسملی آده گه هر برینه مگه ر آلتون قویوب اون یه نیچک تابشروب تلدن بر نی قدر نرسه لر اوگرتکه نندن صولك آنی سلطان «سنجر» ننگ پایتختینه کوندردی. بو آدم ننگ ذکاوت و علمیه نسبتنده قیافتی ده بیک مهابت اییدی. معامله لر نده بولغان نزا کتی، لطافتی، ادبی، فضلی آرقاسنده استه سده گنه کم بله کورشه، مجلسدهش بولا آلا اییدی. صورت آلامشدرغان بو فدائی سلطان سنجر گه یاقن توروچیلردن بر نیچه آدم بله مناسب یاصادی. بر نی قدرن مالینه قز قدردی. بو آدم لر واسطه سی بله سلطانتک جاریه لر نندن آگ گوزلی بولغان «شهناز» اسملی بر خاتون بله یاقن مناسب حاصل ایتمدی.

عبرتی سوزلر:

آدملر ایچون آک یاخشی یوانیج «مطالعه» و آک یاخشی ایدهش «کتاب» در.

کوب سوبله وچیدن آزغنده اش کوتمه !..

سلامت عقل، سلامت تمده بولور.

عقلی دشمن، احمق دوستدن یاخشیراقدر.

نی ایچون گنه طرشسالدده تیجه سی «آتون» بولور.

بوش فکرلر، بوش نرسه لر برله شغلنوگه کورده، برر توری فائده تیرلک نرسه لرنی حاصل ایو، اوزمزی احاطه ایسکان نرسه لرنی بلو، صو و هوانی، طوپراق هم اوطنی، یولدزلرنی اوگره نو و طبیعتغه خواجه بولورغه طریشو یاخشیراقدر.

اوز قدرینی بلمگان آدمنگ باشقه لر قاشنده قدری بولماز.

سوزنگ گوزلی، قسقه هم مراد آگلایورلق درجه ده آچیق بولغانیدر.

خبر صور او عیب توکل، بلکه بلمی طور و عیب.



حلب خاطرہ لری

فرات بوسرہ

علی فواد بک یانندن آیرلغاج بز «فرات» نك قرچنلق بولغان بر بیرینه باروب صو کررگه اویلادق. یاز کونی، طاشو وقتی بولغانلقدن فرات بیک بولغانلجق و غایت قاطی آغا، شورلننگ اوسته وینه صووی بیک صووق ایدی. شولای بولسه ده کلیه ده قش بوی ۸-۱۰ غرادوسلق صوده کون صایون یوونوب صووقغه اویره نگان بولغانلغمزدن کوب اویلانوب طورمی چیشنوب توشوب قولاج طاشلاب یوزره گه کرشدک. فرات ده یوزو و چومو بیک کولکلی بولدی. آندن ده موندن ده قالقوب چققان قامر آشلاوی زورلنی گوبرلی باقملر یوزونگ شهریتن تاغنده آرتدردیلر.

کون بوی اسسی هواده یورگانتک صوگنده صووق صوده قوینو جکلایتوب و روحلاندروب بیباردی. یلغهدن چققانده مینم جای اچاسی ده کیلگان ایدی. شول سببلی کینوب بشکچ ده یار چیتنده کوپرده اشله وچیلرگه جای و قهوه حاضرله ط طورچی بر قهوه چینگ چاطرینه باروب جای حاضرله تدک و آنی فرات نك یارینه آیاقلرمزنی صالندروب اوطوروب صو آغومن، بالق اویناولرن تماشا ایته ایته اچدک. بز جای اچوب بتوگه قویاش بایوب قارانی توشه باشلاغانلقدن بز قهوه چی چاطرندن توغری واقزلغه یونهلدک. ایکنچی کونی فرات نك آریاغنده غی استانسه نی و آندن یراق توکل بو یاقدن بیک ماطور کورنوب طورغان بر اعینیه نی تماشا ایتوب قایتو نیق برله چغرب کیتدک.

فرات آرقیلی چفارغه تیمر یولنک موقت کوپردن باشقه کوپر یوق. آنک آرقیلی چفارغه ایسه اشچیلردن باشقه لرغه مساعده یوق. قایق برله چفارو وچیلر بار، لکن نوح عم دورندن مقدمگی اصول برله یالصالغان اول قایقلر برله آرغی یاقغه یتکانچی ایوب عم صبری کیرهک بولور. اول، آریک یوقه طاقتدن یالصالغان بولغانلقلرندن بوکلوب صغلوب طورهلر. بر آرقاطیرهق آغوم آرنی درسلیکته. ثانیاً، باشلری اوچلی بولماغانلقدن یورتو فوق العاده آور و یورو- لری ده بیک آقرندر. شورلننگ اوسته وینه ایشکاکلری ده طایاق و قولغهلردن غنه عبارت.

آر یاقغه چفارغه باشقه یول طابا آلماساق البته شول قایقلرغه اوطوروب چققان بولور ایدک. لکن بز آرغه اوطورودن مقدم کوپر آرقیلی چفارغه رخصت آلو یوللرن قارادق. زکی افندی نیمسجه بله ایدی. اول شوندن یراق توکل بر اورنده تورغان بر اینژنیردن رخصت صورادی. اینژنیر رخصت بیروب کوپر صافلاب طوروچی چیرکاسلرغه بزنی اوتکاررگه قوشدی.

فرات نك صول یاغنه چغوب ایکی طرفی آغاچلقلر بولغان تیمر یول بویلاب بارا تورغاج واقزلغه یتدک. آنده کوب طورمی نه یله نوب کوپر توغروسنده رهق بولغان ماطور ایمنیه گه کیلدک. ایمنیه نك یاننده غنه بر اولده بار. خاتونلر نك اچیق یورولرینه قاراغانده خرستیان آلی بولسه کیرهک. اوزلری عمر بچه سویله شلر ایدی.

بز ایرته نگی آشنی فرات بوینده آشاماقچی بولوب اوتیلدن جای اجمی گنه چققان ایدک. آندن آلوب چققان طعاملرمز یارینه اول مایر ده قوشوب آشیممز کیلگانلقدن اویدن اویگه مای صوراب کیتدک. اویلر بیک بحراق، کوبسی تهره زه سز. بوری اونسی شیکلی چیر تیشوکلرندن عبارت بولوب اچنده گی کشیلر ده قش کونی یوقیغه توشکان صوقر طچقان شیکلی اویوب اوطورهلر. آرنک سؤللرگه قارشى یونلهب جواب قایتاراسیلری ده کیلمی. نهایت بر اویتک آلدنده بر کون قایچقنی نه لری بیری ته گره توب سلکوب طورغان اوزی ده کییمی ده دگت شیکلی قاب قارا بر خاتون کوردک. اول مای یازوچی ایکان. بز نك اوتومزنی قبول ایتوب بر قدر مای یافراق اوستینه صالوب بپردی. بر مرتبه آو صدینه توشکچ کنه بز اول ماینی صاتوب آلدق. یوقسه یاصا وچین کورگچ آنی آشاوغه کوکل طارتو نلله قایده طوروب قالدی. بز آنی اوزمز آشامیچه آنک برله فرات بوینده غی چیکرتکه و قرمسقه لرغه بر «سلیمان (علیه السلام) ضیافتی» بیردک.

«ایندی ایمنیه نی ده کوروب اوتیک، آندن صوگ فرات بوینده اوطوروب آشامز» دیب مای آلاچ ایمنیه نك قابقه سینه طابا کیتدک. بز ایشک آلدینه یتکان وقتده غنه قارشیمزغه بر ایکی آول کشیسی چغوب ملایمت برله نکنه قایده بارغانلغمزنی صورادیلر. بز مقصدمزنی نه یتکچ آراده برسی: «آلای بولسه مین اوزم مساعده صوراب چقیم. احمد افندی یارینه سزگه کرو کیلشماس، «آنک قادیلری وار» دیب کروب کیتدی. بر آزدن صوگ چغوب: «احمد افندی نه یته: «بالقهنی یوروب کوررگه مع المنونیت مساعده ایتهر ایدم. لکن بانچوانم بیک ناچار بر آدم. قورقامن که اقدیلرگه ناچار معامله ایتوب ناچار سوزلر سویلهب آرنی راحتسز ایتهر» دیب جواب بپردی. زکی افندی: «بانچوان تله سه نی

فکر ننگ توغریلغینه تماما ایمان کیتوردم . تورک ملتینگ ایک زور فاجه سی سیاستده گی مهارتسزلگی توگل بلکه مملکتی حقهده غی جهالتی دیگان . هر حالده بو مملکتی سیاست میداتده غی او یونلر آوروپا پاتختلرنده کورسه تلگان سیاسی مهارتلر برله ن گنه یاشاتو ممکن توگل . بو دولتی اویغاتو و آگارغه یاگا حیات یوروب آنی بو تازع دورنده یاشارگه صلاحیتلی ایوب بیارو اوچون اهالینگ کیچنو اصوللرن اوزگار تورگه . آلر آراسنده یاشاو مقیاسن کونارگه ، آلرغه اجتماعی و اقتصادی سیزولر صالورغه تیوشدر . بولر نی عملیاتقه قویونی ولایتلرگه اتقاق یوروب چققان مأمورلرن گنه کوتمی ، آننگ آرتدن تورک ضیالیلری صزغانوب توشه رگه تیوشدر . یوقسه اول مملکتک خادملری پاتختتک گوزله منظره لرن ، بوغاز اچینگ شاعرانه کورنشلرن وطن خدمتینه ترجیح ایسه لر ، قریه لر نده آدم دورنده گی صبانلر ، نوح دورنده گی کیمه لر ، ابراهیم دورنده گی اویلر ، طاش دورنده گی فورالدر ییکرمنچی عصرده . بو کوکده اوچو ، صو آستنده یورو عصرنده . استعمال ایبولسه لر اول مملکت معجزه لر سیایه سنده ده یاشی آلماس» (۱) .

سفرم حقهده حساب بیررگه باشلار باشلامس شوندی فکرلر برسی آرتدن برسی تورکم تورکم باشیمه کیه باشلاب تا «حلب» ک ایرشکانچی مینی مشغول ایوب باردیلر صافهاری .

شعر:

دوستلرغه .

(پوشکین دن)

حق تعالی سزگه بیرگان یاقتی کون ، آق تونلرن ،
سزگه تنگگان کوب صلورلر التفاتلی کوزلرن . . .

دوستلرم ، سز اوینا کز - اوتسون بو تونلر آقتغی ،

مین تبسم برله قاریم ، قانلی یاشلر آرقلی . . .

ج . یوما یوف .



قطعه

ایکی خاصیت ایدر باطل و حتی تمیز

بری تدقیق خبردر بری تعمیق نظر .

ضیا پاشا .



(۱) خاطره منک بو قسمی «وقت» ده نشر اینلگان ایدی .

سویله سون . مادامکه خواجه مساعده ایته ، کره مزه دیگان ایدی ده سوکندن باقغه کرتونی خواجه ننگ اوزی آرزو ایتمکانلگی ، اول روشده جواب بیرونک ادبی صورته رد ایتو ایکانلگی آکلاشلغاج کر می کیتدک . احتمال که احمد افندی اوزی قاطی جوابده بیر - گاندر . نیک آنک یانینه کروب چققان کشی اوزلگنندن شولای یومشاتوب نه تیکان بولور .

احمد افندی ننگ اول تیرهده بیک ظالم و مستبد بر پومیشچیک بولغانلغن ، کوبدن توگل بولوب اونکان اختلادهده آنک قولی بولغانلغن سویله دیلر . نیچک بولسه ده اول تورک شرق مسافر پرورلگن بیک توبه ن گنه بر شکله بولسه ده تجلی ایتدره آلمادی . احمد افندی دن اول جوانی آغاج فرات ننگ یاشل یاری اوستینه اوطوروب حلب دن آلوب کیلگان ییمکلمز ننگ ایک صو کغیسن بیک زور اشتها برله آشادق .

آشدن صو ک بر آز استراحت ایتکاج ، فرات خاطرده سی ایوب آنک ساحلندن بر آز چیچک و طاشلر آغاج اویلمزگه قایتوب آندن واقرا لغه کیتدک .

پویزد قوزغالوب کیتکانده گنه فرات قه صالغان وداع نظرندن صو ک تیره یاقده قاراب باررلق ودقتی جلب ایتهلک بر نهرسه ده بولماغاج مین باشمنی تهره زه دن طارتوب آوب اول سفرمده آغان تاثراتم حقهده اوزیمه حساب بیره باشلام .

تورکیه مملکتی ، سیاحت ایوب عبرت آونه چق بر مملکت . لکن هر حالده آلتی آی بویی کونینه آلتی ییدی ساعت اوقوب طالغان باش وته تی یال ایتدرو مقصدی برله گیزله چک بر مملکت توگل . خصوصا تورکیه که محبتی بولغان و آننگ ترقیسن بتون وجودی برله آرزو ایتکان کشیلرگه هر آدمده قان آغلامی اوتو ممکن توگل . بو قریه لر ننگ حالی ! قریه اهالیسینگ معیشتی ! آنده غی آپاوتلر ننگ استبداد و سؤ معامله سی ! اول قدر منبت بیرلر ننگ استفاده سز یاطولری ! شولر اوسته وینه یا جوج و ما جوج شیکلی کیلگان اجنبی استیلا سی ! بارسندن ده تأس فلی تورک ضیالیلری اوشبو حالدر برله آشنا بولوب آننگ برله حسابلا شورغه تله میلر . اگرده آلر استانبولدن باشقه بیرده ده تورکیه بارلغن ایسلیرینه آلوب ولایتلرنی یوروب چقسه لر و آنده غی احوالنی اوگره نوب اصلاح ایتو چارملرن قاراسه لر تورکیه بو کون حاضرکیدن کوب آله بولور ایدی . و حالنکه تورک ضیالیلری ولایتلرگه اون لیرا معاش برله کیتوگه استانبولده بیش لیرا برله قالونی ترجیح ایتلر . اوستریالی می ، مجاری می برسینگ طرابلس محاربه سی وقتنده بر تورک دوستینه : «سز ننگ ایک زور قباحتر کزدن برسی مملکتکرنی بلما و کزدر» دیگانی خاطرمده قالغان . منه مین اول

قرآن کریم آیت کریمه لرنه، رسول حکیمک سنت نبویه لرنه یوقبار نظرلر، اوافق تویهک فتوالر، یالان هوائی نه کییتلر حاکم قیلنمش اولماسه ایدی شو بیوک حقیقت بوتون اسلام دنیا لرنده دائمی عملی صورتده بیان قیلنوب نظری یسانلرک حاجتی ده بوگون قالمامش اولور ایدی. لکن حاکم قیلنمش ده نظری یسانلرکده هان بر آز حاجتی قالمش.

درست، عصر سعادتده نبی اسلام محمد علیه الصلوة والسلام طرفندن شو بیوک حقیقت هم عملی هم نظری صورتده بیانده قیلدی، لکن یوقبار نظر صاحبلی، اوافق تویهک فتوا حامللری، سؤ ظن اسیرلری، تهمت مجلوبلری رسول الله نگ او بیانلرن قیامت کونینه قدر نسخ ایتدیله او بیانلر اورینه تا ابد شریعت اولمق صفتیله اوز طبیعتلرن، اوز فکرلرن اسلام امتنه تقدیم قیلدیله. نسخاری، تقدیملری اسلام دنیا سنده قبولده قیلندی. فکری، طبیعتلری سنت نبویه بدلنده شریعت اولدی. شو حادث شریعت حکمیله مسجدردن، مدرسه لردن، جمعیتلردن، عموماً تعلیم، تربیه اورنلردن، مسابقه منافسه میدانلردن خاتون قز دنیاسی، عقلسز حیوان کیی قوولدی. نتیجه ده دیندن ایمان دن، آلدن بلمدن، گوزل فضیلتلرک همه سندن اسلام خاتونلری قام صورلدی. صاغز چینه ب غیبت صاتمق دن، کون، تون بونی آرا بوزمق دن باشقه بر فضیلت خاتونلرده قالمادی. غایت آفانلی شو حاللر آنالر واسطه سیله بوتون اسلام بالارنه کوچدی ده عاقبت نتیجه لرک نتیجه سی اولاراق اسلام دنیاسی، آک دون ملنلر صره سنه کیچدی.

کوزلردن یاش آغزمانچه یازووی ممکن دگل شو حاللر مزنی تفصیل دن سکوت ایدوب کیله یک یوقاریده مذکور حقیقتک بعض بر شرعی دلیلرله ایضاحنه:

اسلام بوزینه یاقطی بر نور اولمش سلف خاتون قزلری، یاقطی ساعتلرده ده کشی طانلماسلق قارا گئی ساعتلرده ده مسجدره یوروب منتظم صفلرده اجتماعله عبادت ایتدیله. اسلام شریعتینک مقدس بیوک شعارلردن رکنلردن اولان عیدلره، جمععه لره آغلوب باروب رسول اکرم طرفندن سویله غش وعظملردن تعلیملردن ایرلر ایله برابر استفاده ایتدیله. مسجد تعلیماری، منبر وعظملری برکه سنده عبادت کیفیتلرن، انسانیت حقوقلرن، دیانت حسیاتن گوزل روشده آ گلاب استقامت، حقانیت، عدالت، امانت، اجتهاد، اقتصاد، الفت، اتحاد، حریت، شجاعت، عزت، مساوات کیی اسلام روحلریله تربیه قیلندیله. مسجدردن، منبرلردن آئمش شو بیوک روحلری، حسلری برکه سنده سلف صالح خاتون قزلری، اسلام دنیاسنه کلی عمومی غایت چوق احسانلر بر اقدیلر. اسلاملرک سیاسی، عیسگری، طی، اجتماعی اشلرنه قانشوب غیورانه، فاعلانه، خدمت، حمیت



اسلام نظرنده خاتون قز

III

مسجدرده، مدرسه لرده، جمعیتلرده، مهاللرده حقوقلری.

هر کون بش دفعه غاز فریضه سی، اوغازلرده اهل اسلامک مسجدرده اجتماعلری، عید، جمعه عبادتلری، مکتبلرده، عموماً علم یورطلرنده اوقو اشلری، وعظ هم مشورت جمعیتلری، مدافعه جهادلری - هر بری، حکمت آلهیه اقتضاسیله، اسلامیتده مشروع اولوب ایرلرک هم خاتونلرک عقلی، اقتداری بار هر فردنه نسبتله استحسان قیلنمشدر. دیمک اسلام شریعتی طرفندن مذکور اورنلرک هر برنده ایرلرده ده خاتون قزلرده ده - همه سنه علی الاشتراک حقوق احسان ایدلمشدر. شو بیوک احسان برکه سنده اسلامدن الک انسانیت، اهمیت درجه سندن توشورلمش خاتون قز عالمینک اهمیتلری اجتماعی درجه لری اسلام طرفندن یوغاری کوتارلمش اولور. اسلامدن الک طبیعی حقوقلرک اکثرندن محروم قیلنوب بر تین لک اعتبارلری، اعتمادلری قالمامش خاتون قزلرک حقوقلری، قدرلری، شرفلری، اعتمادلری اسلام شریعتده غایت کیک هم بیوک روشده تقدیر قیلنمش اولور. خاتون قزلرک ترک ایکن، غایت فاجعه لی صورتلرده تعذیب تقطیل قیلنمق، حر ایکن، بازارلرده ساتولوب قول قیلنمق، عقلی ایکن، کوزلری یوزلری، بوتون وجودلری چوپرده کله یابلوب کورودن، کورنودن، اوقودن، یازودن طیبولمق، آباقلیلر ایکن، آطلادون، کیزودن منع ایتلمک کیی اسلامدن الک کورمش جفالری، اسلامیتک غایت بیوک شو احسانلری ایله تعدیل قیلنمش اولور. اسلام شریعتینک خاتون قز عالمنه شو قدر بیوک بر احسان احترام نقطه سندن نظری، یالکز اسلام شریعتده بولنور بر کالت عدالت اولوب، همه شبهه لردن اوستون قطعی بر حقیقتدر، قرآندن، سنتدن حسابی یوق برهانلر ایله ثابت بر یینه در. صاف، خالص اسلام شریعتنه هیچ واسطه سز طوغری بر کوزله قارامق عادتیه بزده عمومیت کسب ایتمش اولسه ایدی غایت قطعی شو حقیقت غایت آچق هم آسان صورتده البته هر کمگه معلوم اولور ایدی. لکن شوندی لازم بر عادت بزده عام اولمامش ده کون آچق کی شو حقیقت بزم اکثرمه بلنمش، ده طوغروسی، قارا بولوطلر اوستونده یوغالمش قویاش کی شو حقیقتده قارا پردلر آرتنده بزم کوزلردن یوغالمش.



اقتصادی تاریخچه «ربا» مسئلہ سی .

XI

فروہ وسطادہ ربا مسئلہ سی .

(٢) «رینتا» نظریہ سی .

صوگئی مقالہ «اینٹیریس» نظریہ سی بلہ طانشدق. ایندی بو مقالہ ده شولوق قرضغه بیرلگان سرمایہ دن فائده له نو اجرنی آلوده ایکنچی اصول، «رینتا» صاتوب آلو اصولی، بلہ طانشاسی قالا. «رینتا» نرسه؟

حاضرگی کونده عموما «رینتا» دیوب پروتسینت کیتره تورغان «قیمتلی کاغد» لرنی (آکتسیا، آلیگاتسیا کبک) یوروتہ لر. هم شوشندی «قیمتلی کاغد» لردن پروتسینت آشابنه معیشت ایتوچی سرمایہ صاحب لرنی عمومی قبول ایتانگان فرانسوزجه اصطلاح بونچہ rentier. (рантьерь) . یعنی پروتسینت (رینتا) آشاوچیلر دیوب تعبیر ایتہ لر. لکن «رینتا» نك اقتصاد علمنده گی اصل معناسی بر آز باشقه چہرق. علم اقتصادنگ عمومی قاعدہ سی بونچہ نیندی گنه بولسه بر اقتصادی ملک یتشدروده اوچ اساسی عامل اشتراک ایتہ : سعی وغیرت . سرمایہ وطبیعت . شوگا بنا مادی طورمشده غی بوتون، نی بار واردات ده مذکور اوچ منبعدن استخراج ایتلنه واوشبو اوچ قسمگہ بولینہ :

(١) اش وخدمت حق ،

(٢) نفع ،

(٣) رینتا .

اش وخدمت حق دیوب کشینگ سعی وغیرت ایتوب طابقان وارداتی ٹہیتہ لر . طورمشده بو قسم وارداتی تورلی اسم بلہ یوروتہ لر : عادی قول کوچی برابرینہ بیرلگان اجرتنگہ اشچی حق دیہ لر؛ عقل کوچی برابرینہ بیرلگان اجرتنی (مثلا معلم، دعوا وکیلی ، طیبیلرغہ بیرلگان اجرتلر کبک) معاش یا کہ خدمت حق دیلر . اشچیلر وخدمتکارلر وارداتینگ منبعی یالغز سعی وغیرت گنه؛ بو وارداتی طابوده سرمایہ نگ هیچ قاتشی یوق. ایکنچی اقتصادی ملک یتشدروده طوغریدن طوغری حرکت ایتاوچی خدمت اهلارینگ (مثلا معلم ، ضییلر کبک) وارداتی نظریہ ده اوزینہ آبروم بر اورن اشغال ایتہ . بو کچی خدمت اهلارینگ وارداتلری اوزینہ مخصوص بر واردات (یعنی سعی وغیرت) منبعی ره تینہ کرتلمی .

کوستردیلر . بر قاچ فتوحات اسلامیه ده غایت برکتلی یاردملر ایتدیلر . مسجدلردن منبرلردن آلمش شو گوزل روحلرنی بوتون بالارنه نفخ ایدوب اسلام شو کتن ، اسلام عدالتن بوتون دنیاغہ تشہیر . یاروم دنیاغہ تنفیذ ایدہ چک یوک، فعال بالار قالدردیلر . ائک یوک روحلرنی ائک گوزل فضیلتلرنی مسجدلردن منبرلردن آلدیلرده اسلام بالارینگ قابلرنه ساجدیلر . نفخ ایتدیلر . سید الوجود ، نبی اسلام حضرتلری خاتون قزلرک دینی ، اخلاقی تربیہ لرنہ ایرلردن زیادہ اعتنا قیلدی . عصر سعادت خاتون قزلردن ایرلر ایله برابر ، بر اورنده ، بر وقتده عمومی صورتده ده تعلیم ایتدی . عمومی تعلیم اوستینہ مخصوص وقتار تعیین ایدوب خصوصی روشده هم تعلیم ایتدی .

بوکا کوره ، مسجدلرک . عیدهم جمعہ لرک ، طبی اجتماعی اشراک ، تعلیم ، تربیہ خانہ لرنینگ ایرلر ایله خاتون قزلر آراسنده مشترکگی ، شارع عملی تبلیغریله ثابت سنت نبویہ در ، بر یوزنده اسلام شریعتی دوام ایتدیکہ البتہ دوام ایدہ چک یا خود دوامی تیپوش بر سنت اسلامیه در . اوزندن صوگ حدث اولاجق خطا فکدرلرک ، خوف فتنہ کچی باطل حیلہ لرک بوتون یوللرن قاپامق ملاحظہ سیلہ اولسه کیرہک شارع کریم رسول الله مسجدلرک مشترکگی «عملی تبلیغاری سبیلی هر کیمگہ آچق معلوم اولو طوروب» قات قات اعلام قیلدی ، تاکید ایتدی «لا یمنن رجل اهلہ ان یأتوا المساجد» ، «لا تمعوا النساء حظوظهن من المساجد» ، «اذا استأذنتکم نساءکم باللیل الی المسجد فاذنوا لهن» ، «اذا استأذنت امرأة احدکم الی المسجد فلا یمنها» ، «لا تمعوا اما الله مساجد الله» .

قرآن کریمده هم سنت نبویہ ده هیچ بر معارضی یوق شو حدیثلرنی بزه معلوم فقه کتابلری اهل ایتمشلر ایسه ، ذره قدر ضرر یوق . زیرا شو حدیثلر ، اولو ائک یوک محدثلرک اعتبارلرنہ تحسینلرنہ نائل اولوب ائک معتبر حدیث کتابلرنده تأیید قیانمشلر . ثانیاً) حسابی یوق دیگر حدیثلر ایله ده قرآن کریم ایتلریله ده قطعی صورتده تأیید قیانمشلر . ثالثاً) تربیہ ، دینیہ فریضہ سنہ مصلحت اجتماعیہ طلبنه مساوات قاعدہ سنہ موافقت جهتیله تأکید قیانمشلر . شویله ائک یوک محدثلرک تحسینلری ، ائک معتبر سننلرک تأییدلری ، ائک مقدس قرآن کریمک تأییدلری ، ائک گوزل شرعی قاعدہ لرک موافقتلری سایہ سنده او قدر اهمیت . قدسیت کسب ایتمش حدیثلرہ ، بایطاق خطالری ، ائک یوک مسئله لردن غفلتلی معلوم فقه کتابلرنینگ اهل لردن نہ ضرر اولاجق ؟ .

شاه کمال صالی . «قازی» .



الحاصل منه شوشی خدمت حقینه نسبتاً آرتق اشله تلنگان یعنی اشچیلر سعی وغیرتی بله خلق ایتلنگان قوشمته مادی قیمت «نفع» روشنده جیر صاحبلی، سرمایه چیلر و باشقه مادی قیمت خلق ایتوده هیچده قولرینی ده قیملداناغان کشیلرنگ کسه لرینه کره. جیر صاحبلی و سرمایه چیلر «نفع» نی طوغریدن طوغری آغانی حالده، جمعیتک بعض بر اعضاری بونی ئه یله نچ یول بله آلازلر. آلاز مونی اشچیلر، جیر صاحبلی، سرمایه دارلر و دولت حصه سندن آلازلر. مثلاً معلم، ملا، طیب، عسکر وغیریلر وارداتی دولتدن وشهر اداره سندن کیله. دولت وشهر اداره لری مونگ ایچون مصرفی ایمانه بله توپلی. ایمانه ایسه جیر صاحبلی، سرمایه چیلر و اشچیلر دن جیولا. یا که بو قسم خلق اوز وارداتی خصوصی کشیلر یعنی شولوق جیر صاحبی، سرمایه چی و اشچی وارداتی حصه سندن آلا. نظریه ده «نفع» بر برسندن آیروم ایکی قسم که بولینه: (۱) فائض، (۲) کسب کار طابشی.

فائض، پروتسینت دیب عموماً سرمایه دن فائده له نو برابرینه تولنگان اجرتکه ئه یته لر. بو اجرت ده طورده شده بر نیچه توری اسم بله تعبیر ایتلنه: اگرده بو اجرت آقچه سرمایه سندن فائده له نو ایچون توله نسه فائض یا که پروتسینت دیلر، اگرده جیردن فائده له نو برابرینه توله نسه - جیر اجاره سی حق دییوله؛ بره ر یورت بله فائده له نو بولسه - یورت اجاره سی دییوله؛ متحرک بر ملکدن فائده له نو ایچون بولسه استعمال حق دییوله. بو اجرتلرنگ برسی ده صاف و توتاش کونینچه آنمی دیورلک: مثلاً یورت اجاره سی اجرتنده بر قدر پروتسینت ده بولا. بو پروتسینت شوشی یورت غه صرف ایتلنگان آقچه غه حسابلا نوب یلده تادیه ایتلنه بارا. شولایوق بو یورت وارداتی اچینه باشقه بر اجرت ده کرووی احتمال، مثلاً ریتنا. کسب کار طابشی ایسه اوز ضره سی بله آیری، آیری اوشبو اوج ئلوش اجرتلردن عبارت:

(۱) برنجی ئلوشی - کسب ایتوچینگ خدمتی اجرتی. کسب ایتوچی بتون اشنی اداره ایته، مونگ ایچون کوبی اول سعی وغیرت صرف ایته. بو حصه کسب ایتوچیگه اش و خدمت حق حکمنده حساب ایته.

(۲) طابشنگ ایکنچی ئلوشی - خطره اجرتی. هر بر کسب بر قدر خطره بله به یله نله: هر وقتده کسب ده قولایسز حاللر بولوب کیتوب نتیجه ده کسب ایتوچینی بتونلای بولدروی احتمال. بو کبک بولولر کسب کارنگ اوزینه کوب ضرر ایتکان کبک، بوناردن ضرر آننگ بله آتش بیرش ایتکان کسب چیلر گده بولا. منه شوشندی ضرر ایتو احتماللری ایچون زورراق و ترتیبی کسب مؤسسه لری معلوم ضررلرنی قابلاز ایچون یلده خطره اجرتی آیروم

آلاز بو وارداتلرنی یوغاریده صایلغان اوج قسم مستقل منبعدن صوصه لر. قول یا که عقل کوچی بله می نیندیگنه بر اقتصادی ملک خلق ایتلنه ایکان، منه شونگ برابرینه بیرلنگان اجرت، مستقل بر واردات سانالا. اش و خدمت حق اصطلاحی یا لغز شوشی معناده غنه آگلانورغه کیره ک.

.

ایکنچی قسم واردات - نفع. نفع دیوب سرمایه دارلرنگ سرمایه لرینی عموماً اشکه کرتوب شونگ برابرینه آغان اجرتلرینه ئه یته لر. دیک نفع - سرمایه اجرتی. نفع قایان کیله؟ آننگ منبعی نیندی نرسه صوگ؟

سوداگر نفع ایته، اگرده بره ر نرسه سنی اوزی آغان حقندن قیمتک حقه صاتسه. فابریکانت هم اوزینگ یتشدرگان ئه بیرلرنی صاتودن توتقان بتون مصرفلرنی چیگروب شوناردن آرتقنی نفع ایته. بو مثاللردن کورنه، که نفعنگ منبعی: نرسه نی فائده بله صاتو، یعنی ایکنچی عبارت بله ئه یته کانه «مبادله». مذکور سوداگر و فابریکانت نقطه سندن قاراغانده یوهم شولای ده. لکن اصلده هر بر مبادله عقدی «نفع» نگ منبعی توکل. اوز اوزلنگندن مبادله عقدلری هیج وقتده ده «نفع» طودرمی. مبادله عقدلری ایسه تیک «نفع» نگ سرمایه دارلرغه توله نو بولیغنه.

مشهور اقتصادیونلردن کارل مارکس، رودیروتوس نظریه لری بونینچه «نفع» نگ اصل منبعی سعی وغیرت. سرمایه صاحبی اشچینگ قوتی سعی وغیرت روشنده صاتوب آلا ده، شولوق سعی وغیرتی مال حکمنده صاتا. اشچی قوتی سرمایه چی اوزی اوجسوز حقه آلا، چونکه اشچی کون ایتار ایچون شولای صاتورغه مجبور. آندن آنی اول قیمت حقه صاتا، چونکه سرمایه چی اشچیدن ممکن قدرلی کوب اشله تدررگه طرشه. نتیجه ده شوشی حق تولانلمه گان اشچی قوتی سرمایه چینگ کسه سینه «نفع» حکمنده کره.

مثلاً، ئه یته ک: بر اشچی کونینه سیگز ساعت فابریکاده اشلاب ۲ صوملق مادی قیمت، اقتصادی ملک خلق ایته. شونگ برابرینه سرمایه چی اشچی که باری ۱۱/۲ صوم غنه تولی، یعنی اش حق بیره. اشله ننگ نرسه که ماتیریل وغیری مصرف بتونسی ۲۵ تین. دیک شوشی ۲ صوملق نرسه سرمایه چیگه اوزینه ۱۱۷۵ تینگه توشه، ئه ۲۵ تینی اشچی که تولانلمی قالغان آرتق قیمت. یا که شولوق ۱۱/۲ صوم حقه اوق اشچیدن کونینه ۱۲ ساعت اش اشلاتوب ۳ صوملق نرسه یتشدرته. آندن بعض اشچیلر بر برسینه نسبتاً شولوق ۸ ساعت اچنده کوبره ک و یوغوملیر هق ایتوب اشلیر..

صاناب قویه بارالر هم مونگ ایچون مخصوص «احتیاط سرمایه» سی تشکیل ایته لر.

۳) طابشنگ اوچنچی ثلوشی - صاف طابش . بو حصه کسب ای توچینگ سرمایه سینه فائض ، خدمت و خطر مارینه بیلگی اجر تلردن آرتوب قالغان صاف فائده . بو ایسه کسب کارنگ خصوصی تجر به سندن کیله . . .

اوچنچی قسم واردات - رینتا . نظریه ده عموماً رینتا دیوب توری طبیعی خصوصیت برابرینه کیلگان وارداتکه نه ته لر . بو وارداتنگ کیلورونده سعی و غیرت هم سرمایه نگ هیچ ده قاتناشی یوق . طبیعی خصوصیت بو کبک نرسه لردن عبارت : مخصوص بر استعداد ، قابلیت و ذکاوت روشنده طبیعی خصوصیت کشینگ اوزنده بولا . یا که طبیعی و اجتماعی بر یاخشی شرطو روشنده کشینگ مالک بولغان نه بیرلرنده مذکور آرتقاق بولا . لکن استعدادی و تجر به لی اشچیلر هم کسب کارلرنگ آغان رینتاسی اش و خدمت حقندن ، یا که نفع دن نظریه ده آیریلوب یورتلمی . بو کبی رینتا اش و خدمت حتی هم نفع که قوشلوب شوشی صوگخی ایکی واردات حکمنده گنه سانالا . رینتا آیری بر واردات ایتلوب بالغز طبیعتنگ ماده و قوتلرندن فائده له نگانده گنه تیکشیرلنه . لکنده طبیعتنگ همه ماده و قوتلری ده رینتا کیترمی . بونی بالغز مقداری محدود ، هر کسنگ ده بو کارغه حالی کیلمه گان و خصوصی ملک ایتلوب آغان ماده و قوتلر گنه کیتره . بو کبی ماده و قوتلر باری ده دیورلک جیر بله به یله نگانلکدن عادتده نظریه ده رینتا دیوب «جیر رینتا» سنی یوروتلر . دیمک رینتا - جیر خواجه سینه غنه خاص واردات . جیر رینتاسی بله جیر اجاره سی اجرتی بربرسی بله هیچ ده قاتشدرماسقه کیره ک . جیر رینتاسی - جیرنگ طبیعی و اجتماعی خصوصیتی برابرینه کیلگان واردات . جیر اجاره سی ایسه - جیردن سرمایه حکمنده فائده له نو اجرتی . بو ایکی اصطلاحنگ اصل مغنارینی کورسه تور ایچون کچکنه گنه بر مثال آلیق : فرض ایتمک ، بر توشده علی هم ولی نگ ایکی کیسه ک جیرلری بار . علی نگ جیری ولی نکنه نسبتاً یاخشی بولوب ۷۵ صوم مصرف توتلوب هر دیسه تینه سینه ۱۵ باطمان بغدادی بیره . دیمک علی که بغداینگ باطمانی ۵ صومدن توشه . ولی نگ جیری یاخشیلقده اورطاجه بولوب شولوق ۷۵ صوم مصرف ایله دیسه - تینه سینه ۱۰ غنه باطمان بغدادی بیره . دیمک بغدادی توشه ولی که باطمانی ۷۵۰ تیندن . اگرده بازارده بغداینگ حتی باطمانی ۷۰۰۰ تین بولسه علی ، هر باطمانینه ولی که فارغانده ۲۰۵۰ تین فائده ایته . اگرده ۸ صوم بولسه - علی ۳ صوم ، نه ولی ۵۰ تین

فائده ایته . اگر ۷ صوم بولسه - علی ۲ صوم فائده ، نه ولی ۵۰ تین ضرر ایته .

علی نگ منه شوشی ۲۰۵۰ تین ، یا که ۳ و ۲ صوم هم ولی نگ ۵۰ تین آرتق فائده سی رینتا تشکیل ایته . دیمک جیر وارداتدن صاف رینتانی آیروب چغارر ایچون جیردن کیلگان بتون وارداتدن شول جیر که صرف ایتمک سرمایه که فائض ، سعی و غیرت اجرتی هم نی بار باشقه مصرفی چیکروب حساب ایته ر که کیردک شو ناردن قالغانی رینتا . بو مثالدن آچق کورنه ، که رینتا کیلورنگ سبی جیرنگ یاخشیلیقی . بو ایسه طبیعی بر خصوصیت گنه . جیرنگ یاخشیلیقی ایکی معناده : جیرنگ منبتگی هم آنک اشغال ایتمک اورینگ اوگفابلیقی . مثلاً زور بر شهرنگ مرکزنده گی ، جیتنده گی و قرده غی بر کیسه ک جیر وارداتلرنگ آراسنده نیندی زور فرق بار . . .

جیر اجاره سی - جیردن فائده له نو اجرتی . جیر اجاره سنده بر قدر صاف رینتا بولوروی ده احتمال . مثلاً بره و بر برنی دیسه - تینه سی ۵ صومدن صاتوب آلا . شوشی بر که طوتقان آچچه غه سنه وی ۱۰۰۰ فائض حسابلاسه و باشقه مصرفی طاعن سنه وی دیسه تینه سینه ۲۵ تین بولسه ، بو جیر اوزینه ۵۱۷۵ تین دن توشکان بولا . شول برنی بو کشی دیسه تینه سی ۷ صومدن اجاره که بیره . منه شوشی اجاره حقیق ۱۰۲۵ تینی اصل معناسنده رینتا بولا . لکن عملده اجاره حتی بله رینتا بر برسندن آیریلوب یورتلمی . نیندی ده بولسه بر جیر کیترگان وارداتی عموماً جیر اجاره سی هم رینتا تعیرر ایته لر . توبانده ده بز رینتانی شوشی کیلک معناسنده قوللانا چقمز .

بز اصل مقصددن بر آز طشقه رق چغوب کیتدک . لکن بو نظری فهملر ، بز که توبانده ده کیره ک بولاجق ئلی . شونلقدن بو فهملر حقنده بیک اوسته نگنه بولسه ده نه تبوب اوزو بیک اورنی کورندی . . . قرون وسطی نگ اولگی عصرلرنده خلق وارداتینگ زور قسمی جیر رینتاسی گنه ایدی . بایاری ، آنک قلدری و خدمتکارلری هم روحانی و ماناخلر بولسون ، باری جیر محصولاتی بله نگنه کون ایته و تاماغنی طویدره . لکن آچهلی مبادله اصوللری طامر جایو بله جیردن و جیر بله به یله نگان غیر متحرک ملکلردن فائده له نو اصوللری ده زمانه غه نسبتاً اوزگارده . بو دورده جیرنی اجاره که بیرو اصولی پیدا بولا . جیر بیلگی بر حق ، رینتا تعین ایتلوب فائده له نو که بیرله . جیرنی بو طریقه رینتا بله فائده - له نو که بیرو ، آچهنی اوسم بله بیرو کبک منع ایتمی . چونکه بو طوغروده نه انجیل ونه توراتده بولسون هیچ بر اشاره بولمی . ایکنجیدن بو معامله قرون اولی دن بیرو طورمشده قوللانبولوب

قانه بتونلای دیورلک سنگلوب بټکان .

باشده خدمت ، نه پیر روشنده توله نوب کیلگان ریتنا قرون وسطی نګ صوګمی عصر لرنده فائض روشینه هورنوب آناردن برده آبرماسی قالمی . بو چاقده ریتنا بله ینه بر یا ګا ، معامله پیدا بولا . جیر ایهلری جیر لرندن فائده له نوجیلر نګ معین وقتده توله ب کیلگان ریتنا رینه اوزلر نګ حقوقی کبک قاری باشیلر . بو حقوقی باشقه حقوقلر کبک ، ساتار غده ممکن لک فکری طوا . لکن بو معامله نی اشلر که قانونی بر قیونلق غنه بولا : جیر نګ بیلگی ایه سنده بولغانی حالده ریتنای آناردن باشقه کشیګه تولوی قانون بونچه ممکن بولمی . اما بو معامله نی نه بله نچ بر یو بله اشلاوی بید ، ییکل بولا هم آقچه غه محتاج جیر ایهلری شولای اشلیرده : جیر صاحبی اوزینګ فائده له نور که بیرگان جیرینی ریتنا آو حقوقی بله بر که قوشوب اوچنچی بر کشیګه بیلگی بر حقغه ، آقچه غه ساتا . اما شونوق جیر نګ بیلگنی اوزینه قایتاروب آاده ، تگی کشی که معین وقتده ریتنا آوب طورو حقوقی غنه قالدرا . اصلده بو معاهده بله جیر صاحبینګ بیلگی بر کیسه ک جیر لرندن کیلگان وارداتی ، ریتناسی گنه ساتلا . شوشنګ کبک ایتوب هیچده اجاره که بیرلر مگان بوش جیر لر نګ ریتناسی ده ساتوده قیون بولمی . بو صوګمی معامله ییک تیز آاده هر برده طارالاده ، خصوصاً آلمانیده . ایکنچی عبارده بله نه یکانده بو کبی معاهده لر بله اصلده ربا معامله سی اشله نه : معاهده ده کی جیر ساتو - قوری بر کوز بویاوغنه . اول قرض بیروچیګه تأمیناتکنه ، رهن که صالحه .

هیچده بولمغان ریتنا حقوقی ساتو هم بونی توله ر که اوستکه آلو - شولوق ربا یا که فائض توله و . نه مونګ برابرینه توله نگان آقچه - قرض یا که بورچ .

بو اصول ایله جیر ایهلری توری مقصدلر بله بورچ معاهده سی یاصی ؛ شول جمله دن چفتلکلرنی یاخشرتور ایچونده . آندن آقچه لی بایلار و ماناستیرلر کبک مؤسسه لرده دائمی بر واردات آوب طورور ایچون بو معامله نی بیک اشلیر . بار آقچه غه یا ګا جیر ساتوب آلو و آنی اشله تو شاقی مشقتلی بر اش . آندن کینکناصبون جیر ساتوب آلوی قیونلاشاده .

ریتنا ساتووی بارا تورغاچ بیک طارالوب بر کیسه ک جیر نګ ریتناسی بر نیچه مرتبلر ساتلا . بو ایسه ایکنجی کبک بیک ناچار تأثیر ایته . شونلقدن حکومت نیچکده بولسه ریتنا ساتو معامله سینه بر جیک سالورغه کرشه . بولاردن بیک کوبلری ریتنای کیرو توله ب آلورغه قرار اشلیر . مثلاً لیویک شهری اداره سینک ۱۲۴۰ نچی یلده غی قراری بونچه ریتنا باشده ساتلنغان حق بله

توله ب آلورغه بولا . باشقه یرلرده (مثلاً بازیل شهرنده - پروسیاده) بیلگی بر پروتسینت بله معین بر مدت اچنده توله ب آلورغه یاصالا . بو معامله لر که کلیسه و جیر کاو حقوقی نیچک قازیلر ایدی ؛ اما فقهیچیلر آرتق قاتیلق ایتمیلر . هم آلارنی بو مسئله آرتق اشغال ایندرمی ده . موګا سبب ایتوب یوغاریده کورستان ایکی سبیدن باشقه طاغن اوچنچی بر عاملنی کورسه تور که کیره ک : کلیسه و ماناستیر وارداتلر نګ اګ زور قسمی ریتنا ایدی . شونلقدن بو مسئله نی فقهیچیلر آرتق تیکشرمیلر ده .

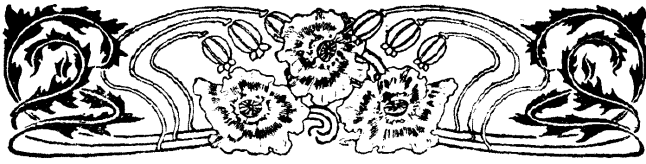
بو مسئله نی اګ برنچی اولارق تیکشروچی محرر لر دن XIV نچی عصر لر نګ صوګمی یلرلرنده یاشا ګان ، فقهیچی لانگین اشتاین (Langenstein) بو حقده بو کبی فکر بیان ایته : « ریتنا ساتوب آلو قارتلق کونده طورمشنی تأمین ایتو یا که کلیسه دولت خدمتده کی کشیلر نګ طورمش قه جیتارلک وارداتلرینی تأمین ایتو مقصدی بله بولسه بو معامله درست . اګرده بو معامله بایارلر کیف صفا ایتوب شب طورور ایچونگنه بولسه درست توګل ، گناهی بر اش . چونکه بو حالده بونگله اشچیلر نګ بر بیوروغنه فارشی کیلنه . آنده دییلگان : آشارکنی اوز بیت تیرک بله طابارغه کیره ک .» بو عبارده دن کورنه ، که ریتنا سعی وغیرت حق کبی بر اجرت گنه بولورغه کیره ک . یعنی ریتنا کشینګ طورمشنی یته رلک قدر تأمین ایچونگنه بولورغه کیره ک . لانگین اشتاین فکر نچه اولچاودن طش و کوب ریتنا جیر ایهلرینه ضررغه کیتره . موګا قارشی دنیاوی حاکمیر تدبیرلر ایتار که کیره ک . بو یولده نیندی تدبیرلر ایتلگانلگی یوغاریده کورساتادی ایندی . بوناردن باشقه گبرمانیانګ بعض بر یرلرنده بو کبی تدبیرلرده ایتلنه باشلی : ایسکی ریتنا کیرو توله نوب آلوب بتمیچه توروب طاغن شولوق ریتنارنی یا ګدن ساتو ممنوع یاصلنه .

لانگین اشتاین نظریه سی بونچه ریتنا ساتو اوز اوزندن گناهی و ممنوع اش توګل . تیک اول ربا معامله سی روشنده اور شرطلر بله نگنه اشله نلسه ممنوع و گناهی اش . بو مسئله حقنده طاغن آجغراق ایتوب ۱۴۲۵ نچی یلده پایا مارتین V نچی بو کبی شرح بیره : ریتنا آلو اوز اوزندن گناهی اش توګل . فقط مونک ایچون اوشبو روشده معلوم شرطلر بولویغنه کیره ک :

(۱) ریتنا جیر ویا که باشقه غیر متحرک نرسه لر دنگنه آلورغه کیره ک .

(۲) ریتنا توله و جیر مونی کیرو توله ب آلو حقوقینه مالک بولورغه کیره ک .

(۳) ریتنانګ مقداری جیر نګ ساتوب آلنغان حقینګ ۷-۱۰٪ تیندن آرتق بولماسه کیره ک .



«دینی تدبیرلر» هم «اوافق فکرلر» اسملی کتابلر

حقیقه محاکمه

III

دینی تدبیرلرنگ «اسلام قارایشنده مسئله اعتقادیلر الله کتابی ایله قطعی صورتده اعتقاد ابدلوی لازم ایدلمش حقیقلردر. اول حقیقلرگه تسلیم ایدلمدکده کشینگ سعادت ابدیدن محروم او- لووی لازمدر» دیگان سوزی شبهه سز درست. لکن ملا جلال غه اعتراضی کیلماسه کیردک موسی افندی ده بو اعتراضی اورنسر دیشدر. زیرا ملا جلال ضروریات دینی نی بیانغه منحصر عقیده کتابی توگل کتابینگ آخرنده غی «اهل قبله دن هیچ برسی کافر توگل» دیگان سوزی موگا شاهددر. ملا جلال فرق اسلامیدن اشعری فرقه سینگ عقیده سن بیان قیله. اشعریلرنگ خبر واحدرلرنگ اجتماعسندن حاصل بولغان عقیده لریده بار. بس دینی تدبیرلرنگ و اشعریلرنگ خبر واحدکه متمسک اولدیلر نی کوبردک اصلورده باشقه فرق اسلامیه گه مخالفت ایتدیکلر نی فرقه ناجیه ایدوب تعیینلرگه دلیل وشاهد ایده «دیب دوانی غه اعتراضی کیلماسه کیردک.

ذاتا اهل قابه تکذیر ایدلما گاج البته آنلر آراسنده غی اختلاف دلیل ظنی ایله ثابت مسئله لرده گنه بولورغه تیوشلیدرده. فقط شول قدرسی بار: درس کتابی اولاروق تألیف ایتلگان عقیده کتابلرنده ضروریات دینی گنه قرآن کریم ایله قطعاً ثابت مسائل اعتقادیه گنه درج ایتلورگه، شوندی کتابلردن غنه درس اوقتورغه تیوش ایدی. باشقه دلیل ظنی گه مبنی خصوصی عقیده وفکرلر مطالعه کتابلرنده غنه یازلسه آندی کتابلر مطالعه کتابی ایتوب گنه قولانسه به لکی یاخشی بولور ایدی.

«سقترق امتی ثلاثا و سبعین فرقه کلهافی النار الا واحده. قیل من هم؟ قال: هم الذین علی ما انا علیہ واصحابی» حدیثنه کیلسه ک دوانی ده بو حدیثی (۱) امت اسلامیه نی تفریق مقامنده سویله نگان دیمیدر. هم آنک سوزندن اول هیچ بر آ گلانمیدرده. البته بو حدیث کیله چا کده بولاجاق افتراق امت که تأسف، یوزندن وتیبیه یوزندن سویله نمشدر. مونده هیچ شبهه یوق. (بز مدرسه ده

(۱) حدیثی تورلی عبارلر ایله روایت ایتکلر، لکن برسی ده طمنسز توگل. اما دوانی کوچرگان عبارده صحیح توگل

شوشنگ کبگوک شرحی ۱۴۵۵ نجی یلده پایا کالیکست III ده بیر. موندن سوکئی عصرلرده چیرکاو حقوفینگ بو مسئله گه کوز قاراشی طاغنده ایرکنله نه نتیجه ده عملده رینتازنگ حاضر بز آ گلانغان فاضل معناسندن برده فرقی قالمی. چونکه رینتا ساتو معامله سینگ اصلده حاضر هر کده گده معلوم غیر متحرک ملکینی رهن گه بیروب قرض آلو معامله سندن برده فرقی بولمی. معاهده ده توله رگه وعده ایتلگان رینتا - شولوق «ربا». فقهچیلرنگ بو مسئله ده بتون قاراشی کیلگان نرسه لر ی شوشی رینتا یعنی ربانگ مقداری جامادن آرتق بولماوی هم بر ملکینگ رینتاسی بر نیچه مرتبه لر ساتوب سؤ استعمال ایتلماوی گنه. دیمک اساسا رینتا آلوغه برده قاراشی کیلمیلر.

ثلکده دائمی بر واردات کیترگان چیرنگ رینتاسی گنه ساتله ایدی. آندن اجاره گه بیرله تورغان یورت و کیت کبی غیر متحرک ملکلرنگ رینتاسی، وارداتی ساتو طارالا. شولای ایتوب اورتا بر مقدارده رینتا توله ب طورو شرطی بله آچه غه محتاج چیر ایه لر ی، اصنافلر وسودا کرلرگه قرض معامله سی بله اش ایتارگه کیگ بر یول آچلا. اساسا طبیعی شوشندی معامله حاضر بزنگ کونده چیر وغیری نیندی بولسه ده بر ملک نی بانسکا گه رهن گه بیروب بورچ آلو روشننده اشلنه. بونک برابرینه آغان بورچقه بانسکا گه ییلگی بر فاضل توله نله.

مصطفی سیف الملوك . «مسکاو» .

سؤزلر:

اوجدیلر...

گورله شب درنلی مینوتلر
اوجدیلر «موکله» بله ن؛
مین توشوب کیتدم، توشوب کیتدم...
— دم، توشوب کیتدم توبه ن...
اوجدیلر «موکله» هواغه
جرلاشوب قزلر بله ن؛
مین طوروب قالدیم، کویوب، نهرب،
کوگل. صزلاو بله ن!..

شیخ زاده بییچ،

هم

ئهیت میکا؟

نیندی ایدگی بر تله ک برله ن یانا کوک کوزله رک،
ئهیت میکا؟ اول نیندی اوتولغان ئزکنی ئزله دک.

ک. پاتییی .

بو حدیث اصلسز بولغان کبی معنی سی ده یالغش بولسه کیرهک. وجودده حکمتسز هیچ برشی یوق. اختلاف امت ده شول معنی ایله نوک بر حکمت بولور دیمه سهک باشقه چه آنده حکمت و رحمت برده کورنمی. اگر دینی مسئله لرده برده اختلاف بولماسه البته یاخشی بولور ایدی. زیرا بو عقللرنگ اوسوب یتوندن کیلور ایدی. لکن بنده لرنگ عقل قاصرلری حقیقت طلبنده توری یولغه کروب کیته هیچ مقصودغه ابریشدرمه کان یالغش بوللرده آد اشوب یوریدر. دیمک اختلاف طبعیدر. ایندی بز شول اختلاف افکارنی افتراق و عداوت درجه لرینه یتکر ماساک اوز فکرگا و اوز مذهبگا تمصب کورسه توب باشقهرنی اوز مذهبگا کو چله ب کوندررگه طرشو درجه سنده فتنه لر چغار ماساق باشقه مذهب لرده بزنگ کبی حقیقت طلبنده بولغان آرقاداشلر مزدریب آنلر ایله بر توغان کبی معامله لرده بولسه ق البته اختلافده زور حکمت بولماسه ده ضرر بولماز ایدی. لکن اختلافنگ افتراق و عداوت درجه لرینه آشوی غالبدر. اختلافنی بترو ممکن توگل دیسه کز اختلاف صورتنده گی افتراق و عداوتنی بتروده بیک آنسات بولماز. اختلاف صورتنده گی عداوتنی بتزرگه اجتهاد تیوش بولغان کبی اختلافنگ اوزن آزایتورغه ده اجتهاد تیوش. زمان اوتسکان، فکرلر آچلغان، عقللر اوسسکان صایون اتفاق حاصل بولغان مسئله لرده آرتا باررغه بار قدر اختلافلرنی ده ضررسز روشده رهک آلوب بارو یوللری کیگایه باررغه تیوش. حقیقتنی طلب یوللری حقیقت که یاقلاشقانده بر برسینه یاقلاشوررغه بر برسینه قوشلغالی باشلاررغه تیوش. شولای بولماغانده علوم و معارف آرتو و عقللر اوسونگ نی معنی سی قالا؟ . . .

اختلاف البته دفعتاً بتبه تورغان نرسه توگل. لکن اخلافنی آزایتوده بر بیوک مقصدمز بولوررغه تیوش. کبه (مسجد حرام) ده گی دورت محرابنی بو کون برگه قالدروب بولماز لیکن بوده بزنگ مقدس مقصدلرمن جمله سندن بولوررغه تیوش مقصدغه وصول یوللرن بو کوندن حاضرلی باشلاررغه تیوش.

مقدس بر قبله که توجه ایتمش بوتون مختلف مذهب لرام اسلامیت مستویه سنده دوستلق قارنداشلک صفتلریله مشترک بر مقصده یونله سله ل اختلافلرندن ضرر بولماز. بناء علیه بزگه ایلک باشده مذهب لرام آراسنده دوستلق بیرله شوکه اجتهاد لازم، اگرده شوشی دوستلق طامرلاشسه اختلافلر آزایوغه مساعد بولغان زمین حاضرله نگان بولور.

اختلاف و افتراقنگ طامرلاشوینه الک زور سبب لردن برسی «تقلید» در. عقیده ده تقلید درست بولماسه ده عقیده ده تقلید میدان آغان هر مذهبنگ مقادرنی اوز مذهب لرن اوزلرینه «دین» انخاد

ملا جلال اوقوب یورگنده ده حدیثنی شولای آکلانغان ایدک). دوانی ننگ اشاعرنگ کوب اورنده باشقه فرقه لرگه مخالف بولورن فرقه ناجیه دن بولورلرینه دلیل صاناوی مسئله سنده ده عجب له نورلک اش کورمه دم (سز کورساتکان نقطه ده): زیرا فرقه ناجیه ننگ ناردده بولاجاق فرقه لرگه کوب اورنده مخالف بولوروی عجب اش توگل. بو «حقیقت اختلاف و افتراق ایتونی توگل بهلکی اختلاف و افتراق ایتکان فرقه لر آرتندن کیتماینه چه طریق مستقیمده قالونی فرقه ناجیه دن بولوررغه دلیل صاناو بولوب چغه در. درست دوانی ننگ عبارتی چغشلی توگل، آننگ عباره سندن مدار نجات مخالفت دیب توهم ایتهرگه ممکن. احتمال شوندی توهم منشأ تعجب بولمشدر.

ضیا افندی «مذکور حدیث دن ۷۳ معنی سی مراد دیوبده ملت اسلامیه نی ۷۳ فرقه که یتکررگه طرشوب . . . اسلام دنیاسی مذهبچه یتمش اوج فرقه که تولمادیغنی کورگاچده «بعض وقت شاید ۷۳ که ایرشمش بولورار» دیو ملت اسلامیه ننگ افتراق اختلافده ترقی ایدونی رجأ و طمع ایدو قدر احمقاق اولورمی؟» دیه در. البته ۷۳ دن عدد مخصوص مراد بولماینه چه بهلکی کثرت مراد بولسه کیرهک فاضل مرجانی حضرتلری ده شونی اختیار قیلغان. (۱) لکن «بعض وقت شاید ۷۳ که ایرشمش بولورلر» دیگان سوزلری ده افتراقنی طمع قیلو توگل بهلکی عدد مخصوص مراد دیوچیلرنگ رسولمزنگ بومعجزه سینک ظهورن و صدقی ننگ عیانن رجأ و طمع قیلورلریدر. لکن عباره لری چغش سزره ق.

جلال الدین دوانی «وکل فرقه تزعم انها ناجیه» دیب یالغش لق ایله درست سویله ب قویمشدر. مونده «تزعم» کلمه سی بیک اورنلی توشکان. هر فرقه اوزن فرقه ناجیه دن باشقه فرقه لرگه هیچ بر احترام کورساتماینه چه آنلرنی فرقه هالکه دن صانی. بو البته بر زعم، انصاف و ادبدن خارج بر حرکت بولسه کیرهک. هر فرقه اوزینگ خطاسنده احتمال توناررغه باشقه فرقه لرنی ده فکر آرقا. داشی حسابلاب آناررغه احترام کورساتوررگه تیوش ایدی.

دینی تدبیرلر «اختلاف امتی رحمة» حدیثن اصلسز وقرآن که خلاف صانی زیرا قرآن اختلاف و افتراق دن نهی قیله ایدی. اوافق فکرلر- «اختلاف امتی رحمة» حدیثی ننگ اصلی بولماسه ده معنی سی درست حکمت نبویه بولماسه ده حکمت اجتماعیه در گناه اختلافده توگل بهلکی اختلاف دن عد ایتوب چقارمقدمه دریعی توحد و همیله اوز مذهبکی دیکرلره الزام ایتمکده در» دیه در.

(۱) اگرده حدیث عبارتی «علی سبعین فرقه» روشنده بولغان بولسه ایدی فاضل مرجانی فکری بیک طوغری بولغان بولور ایدی. «شورا».

تحصیل ایٹکان وشول وقتہ قیوم ناصری دن بایناق وقتلر روسچہدہ اوقوغان .

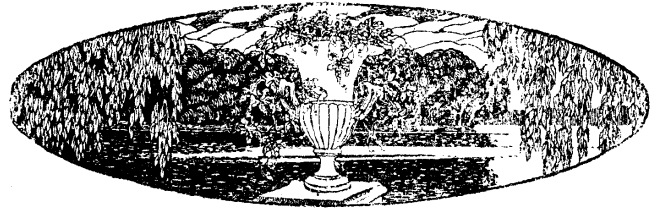
صوگرہ اوز اوللرینہ امام ومدرس بولوب ، ۳۰ یلدن بیرلی مکتب ، مدرسه تریه قیلوب کیله . روسچہسی یاخشی بولغانلقدن قریه بالالرینہ کیرهک قدر روسچہتی ده اوزی اوقوتهدر . بوذاتنگ ۳۰ یلدن بیرلی ضرشوب تعلیم وتدریس برله مشغول بولوب کیلووندن قطعی نظر ، محمد حنفی افندی کبک برمقتدر عالمزنگ آناسی بولویغتهده «مرجانی مجموعهسینه» کرتورلکدر . محمد حنفی افندیگ گوزل وآچق فکرلی برعالم بولوینه ، مرجانی شاگردی بولغان انکاسینگده البته تأثیر بولامی قالماغاندر . بو ذاتنگ قیوم ناصری ، ومرجانی حقنده ییک قیمتلی خاطرهلری بار .

۲) بهاءالدین ابن ابی المعالم . بوذات ، مرجانی مجموعهسنده مرجانی حضرتلرینگ خلقغه خدمت ایٹکان شاگردلری جمله سندن سانالغان منهج الدین ومیرعلاءالدین حضرتلری نگ برطوغمه کچوک برادرلریدر . مرجانی حضرتلری مدرسهسنده اوزاق وقتلر علم تحصیل ایتوب ، بایناق وقت خلفه لکده ایتهدر . صوگره منزله اویازی اوشوگان قریهسینه امام بولغان . اوزی بای ومعیشتی تأمین ایتولگان بولوب ، ملا بولدیغی حالده (شهر ملالرینگ یوز مگارگه مالک بولغانلری ده بولدرار آلمغان اش) واجب صدقلرینی آلمی . اوزی بای بولغانلقدن مکتب ، مدرسه ومسجدلرگه همده فقیر فقرغه اعانهسی کوب بولوب ، یالغز اوزی گنه سالدرغان مسجدرلی ده بار . منزله اویازنده الک آچق فکرلی اماملردندر .

موسی افندیگ «اوزون کونلرده روزه» سسی چقغاج ، منزله اویازنده بعض ملالر ، «موسی افندی اوستندن دوخاونی صابراینهغه عریضه وشکایت نامه بیرهمز» دیب ، قوتورنوب ملالردن قول قویدروب یورگان وقتلرنده ، شوشی ذکر ایتدیکمز بهاءالدین حضرت ملالرغه آرقلی توشوب ، یوق آرتندن یورسیز ، اگرده موسی نگ خطاسی یا که شریعتکه خلاف اورناری بولسه ادب داخنده مطبوعاتده عامه گه عرض ایتوکر ، دوخاونی صابراینه آنی بر نرسده اشله ته آلمی دیب ملالرینی باصدرغان .

۳) بویل جای قازانغه باردیغمده ، شهر افندی شرق جنابلری برله «مرجانی مجموعهسی» حقندهده بعض مذاکرهلر بولدی . شهر افندی مینم تم ایکانلگمنی بلگاندن صوگ : «سزنگ اتکا کر مرجانی حضرتلری شاگردی ایکان ، تأسفکه قارشی اول «مجموعه» غه کر میچه قالدی . مین آنی بله دم . آنی ایسه صوگندن «مرجانی مجموعهسی» باصلوب چقغاج ، الوغ برعالممز ، میگا خط برله بلدردی . سزنگ اتکا کر ، «مرجانی مجموعهسی»

قیامشار وقیله لر ، شوندن قل قدرده آیرلونی جائز کورمیلر . آنلرنگ فکر یورتوب حقیقت اویشوغه تابا حرکت ایتولری ممکن توکل . اختلافلر آزیونگ الک زور بر شرطی اقوال رجالی اصل ساناونی قویوب قرآن کریمنگ تیرهسینه جیلودر . «بچاق» قریهسنده خطیب محمد حنفی مظفر .



مرجانی

(باشی ۴ نجی عددده)

مرجانی حضرتلرینگ خلقغه خدمت ایٹکان شاگردلری ایتوب ، شهر افندی فقط ، ۳۳ شاگردنگنه یازغان . مرجانی حضرتلری شیکلی ، ۱۹ یاشندن آوب یتمشدن آرتق یاشنهجه درس اوقوتقان برکشینگ ، خلقغه خدمت ایٹکان شاگردلری فقط . شول چاقلی غنه بولونی عقل صیدرمی . شهر افندی بو «۳۳» آدمی یازغاندن صوگ «مرجانی شاگردلردن ، خلقغه فائدهلی خدمت ایتویچیلردن بزگه معلوم بولغانلرینی یازدق . مونلردن باشقه اهمیتی اورنلرده بولوب ، خلقغه برهر جهتدن خدمت ایتوب ده ، اوزلری یا که ایٹکان خدمتلی ، یا که مرجانی غه منله سبتلری بزگه معلوم بولماغانلری البته بولور» دیهدر .

مرجانی ترجمه حالن یازارغه کروشوجی شهر افندی وایدهشلی اوشبوروشده سوبلهسهرمرجانی حضرتلرینگ خلقغه خدمت ایٹکان شاگردلرن ایشدی کملر تابوب چغاراچاقلر؟ بواش آرتدن کملر یوریهچک؟ کیلهچکده تاریخی بر ماتریال بولورغه تیوش بولغان شوشندی بر مجموعهسدهده کمایبغی یازلمساغاج بو مرجانی حضرتلرینگ خلقغه خدمت ایٹکان شاگردلرینگ درست سانلرون کملر یازوب چغاراچاقلر؟

مرجانی حضرتلرینگ ، خلقغه خدمت ایٹکان شاگردلری البته طاغن کوب بولورغه ممکن . بوهم شولایده . یازلورغه تیوشلی بولغان مرجانی شاگردلرینگ ، بزگه معلوم بولغانلری اوشبولاردر : ۱) محمدجان مظفر . بوذات حاضرگی یاش عالمزمزنگ فاضللردن بولغان ، محمد حنفی افندی مظفر جنابلرینگ انکاسی و «مرجانی» رسالهسی نگ ۸۵ نجی یتنده ، مرجانی شاگرد لرینگ اولگیلری جملهسندن سانالغان خواجه احمد مظفری نگ یانیدر . مرجانی حضرتلری مدرسهسنده اوزاق وقتلر علم

تحقیق کتابلرینی مطالعه ایت، متأخرین آدولرینه اشانمه هم ده اهل کلام سوزلرینه ده آدانه کورمه، آلازغه اشانساك آداشوب قاورسك ديب و باشقه چه کوب فائده لی نصیحتلر ایتمش. عبدالحییر ایسه؛ اوشبو فائده لی نصیحتلرینی زیاده سیله برینه کیتورمشدر. حاصل بزنگ اعتقاد مزغه کوره، عبدالحییرنگ عبدالحییر بولووینه مرجانی سبب بولسه، مرجانی ننگ مرجانی بولووینه سبب ده عبدالحییردر (۱).

شهر افندی احمد لطیف الطمطقی نی مرجانی شاگردی ایوب کورسه تکان. بوايسه صریح خطا بولسه کبرك. طمطقی ننگ مرجانیدن استفاده سی معلوم توگل. آنگ اوستینه طمطقی مرجانی ننگ مخلصی ده توگل، بلکه مرجانیه بولغان نظرینه قاراغانده، مرجانی دشمانلرندن سانالورلیق بر کشیدر. شوننگ ایچون موندی برذاتك، مرجانی شاگردی ایوب کورسه تلوینه تعجب ایتسهك اورنی بار.

محمود افندی برادرمزنگ، مرجانی شاگردلرینه تعلقی سوزلری بواورنده تمام بولدی. مونگ، «مرجانی مجموعه سی» ننگ بوتهن اورنلری حقدده ملا حظه لری بار. آلازینی بلکه کیله- چکده یازارمز.

حاضرگه بتدی

عبدالعزیز المسلمی .

شعر:

مینمی توگل

مینمی توگل سینی کوتکان جگت،
آق چه چه کر توتوب آشقوب.

مینمی توگل سینی سویگان جگت،
تاللق جیرده تالده تالینوب .
ایسکده بار میکان یورگان چاقلار
تاو بوینده اوتلار یاندروب
ئهی قایا صوگ قاید اول شول چاقلار
ئوتدی بتمه سملک ئز قالدروب .

کشاف پاییی .

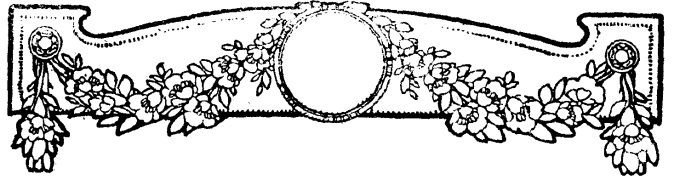


(۱) بو عبدالحییر المسلمی (رحمه الله)، بزنگ انکازنگ انکاسی یعنی اییمز برله برطوغان بولغانلقدن بزنگ یک یاقن برقداشمز بولادر. «مرجانی مجموعه سی» نده مذکور منهاج الدین و میرعلاء الدین حضرتلرنگ ده یک یاقن قرداشلری بولوب، بولار بتونسی اصل وطنلرنده «مقصودفلر» ديب یورتولر بو کونده نسللری کوب بولوب، بولار ایچندن امام و مدرس بولغان ذاتلر حاضرنده ده بایتاق بار.

نه کررگه تیوشلی برکشی ديب، یازغان ديب سویاه دی (۱). اوشبوگا قاراغانده «مرجانی مجموعه سی» بزنگ انکازنگ عطاء الله بن عبداللطیف المسلمی ده کررگه تیوشلی بولوب قالادر .

اوشبو «مرجانی مجموعه سی» حقدده، مینزله اویازی «یکباو» قریه سنده امام و مدرس برادرمز محمود المسلمی خصوصی مکتوبنده بعض شیلر یازمش ایدی. شونگ «مرجانی» شاگرد- لرینه تعلقی اورنون بواورنده درج ایتمز:

«اتکامزنگ سویله وینه کوره، شهر افندی مرجانی ننگ بایتاقنه عالم و فاضل و یازلورغه تیوشلی بولغان شاگردلری کرمی قالغان. مونلردن بعضیلری اوشبولاردر: محمد نجیب بن بایمراد المنگاری، احمد صفا الصوقصوی، اورنبورغده امام اولوب بو کونده وفات بولغان عالم و فاضل عبدالرحمن بن محمد شریف. بو ذات مرجانی شاگردلرینگ مستثنا فاضلرندن ایدی. مونگ ترجمه حالی قسم ثانی «مستفاد الاخبار» ده اورنبورغ مسجدری حضورنده اولان اماملرینی ذکر ایتکانده مذکور. هم ملا بولمیچه غنه قازانده عمر ایتکان بر حیدر اسمعیل شاگردی ده یازلمی قالغان (مونی اتکای یک باسه ده، حاضرنده تفصیل احوالی خاطر- مزدن چقغان). بو ذات، قازانلی غیاث مخدوم بن حبیب الله ننگ یاقنلرندن ایدی. اوزی غایت عالم و فاضل بولوب، شهاب حضرت مدرسه سندن ا کمال تحصیل ایوب چقچاق ده، مدرسه گه کیلوب اوزون مدتلر اوتوروب کیتهر ایدی. شاگردلرگه فائده لی، علمی، فنی و ادبی سوزلر افاده ایدر ایدی. بو ذات، فاضل علما فرنگه دن سیلوستری دیسای نام ذاتنگ مقامات حریری اوزرینه بولغان شرحنی قازان اوئیویرستیت مدیرندن صوراب آلوب انکامزگه کیتروب بیرگان، انکامز بر آز مدت اوشبو عزیز اثرینی مطالعه ایوب بایتاق اورنلرینی کوچروب آغان. مجموعه ده مرجانی شاگردلری جمله سندن سانالغان کشیلر آراسنده مرجانی شاگرد- لری توگل کشیلر بار. از جمله: عبدالحییر المسلمی. هر نه قدر بو مؤرخ و محقق ذات مرجانی احبابلرینگ عزیزلی، مملکت مزنگ فریدی بولسه ده طوغریدن طوغریغه مرجانی شاگردی توگلددر. عبدالحییر بخارا شهرینه کرگان سنه لرده مرجانی ننگ وطن مألوفینه قایتورغه نیت ایتکان وقتلری ایدی. عبدالحییرنگ حجره آورغه مادی جهتی مساعده ایتمه گانلکدن مشارایه جنابلرینه، مرجانی حضرتلری حجره آلوب بیرگان. عبدالحییرنی بلگان کشیلرنگ و یاقنلرینگ سویله ولرینه قاراغانده عبدالحییرنگ مرجانی دن طریق استفاده سی اوشبو روشده اولمشدر: مرجانی حضرتلری، عبدالحییرگه: متقدمین آثارلرینی، و اهل (۱) بو ذات، رضاء الدین حضرتدر.



باشقردلر

۳

باشقردلرنی یازغاج بیرلری حقنده ده، آزغنه بولسه ده، معلومات بیرمی یارامی. سویله نمش بیرلرگه باشقردلر قایدن کیلوب او طورغانلردر، آنسی بزگه همان اول قدر بیک معلوم توکل. شولای بولسه ده باشقردلر آرسلان باطی دن قورقوب، (؟) مه سک و کنه زلگینه اختیاراً بیرلگاج حکومت، بولارنگ بیرلرن، اورمانلرن ئوزلرنده неотъемлимая земля دیب نغطوب قالدردغان. شونگ ایچونده توب باشقردلر Вотчинники دیب اسملنلر. اول وقتلرده باشقردلر آز، اورمانلر، چیکسز صحرائر حسابسز کوب. نی بیرگه چیقسه لگده کوز کورمه سلک بولولر. اللهنگ رحمتی! صوگره بویابلقلر آفرون، آفرون غنه باشقردلر قولدن اچقنا باشلیلر. منه ۱۷ نجی عصرده باشقردلر، چیتدن کیلگان کیشیلرنی، بیرلرینه بیهره باشلیلر. کیلمشکلر (Припущенники) باشقردلر بیرلرن کوز ئولجه و ایله گنه آلوب شونده کون کیچررگه کرشملر. اوزون مدت ایله اجاره که آلمان کیشیلرده باشقردلر ملکن عمرلک که ئه یله ندرملر. آق ایدل، قاما بویلر نده غی باشقردلر بیرلرن روسلر، هیچ رخصتسز، باصوب آلمانلر. باشقردلر بولالونلارغه جدی آلمینچه، صوگره پادشاهدن بیرلرنینگ جیتلرگه ساتلون منع قیلورغه صوریلر. ۱۶۴۹ یلده آلیکسی میخایلوویچ «اولازنییه ده» باشقردلرنی بیر ساتودن طیا. بولاش ۱۷۳۵ یلغه قدر دوام ایتسه ده، صوگره باشقردلر یاوز کیشیلرگه ایهرروب حکومتکه قارشو طورو ایله زاقوننگ قوتن بوغالتقانلر.

۱۷۳۹ یلنگ ۱۱ فیورالنده اختلاچیلرنگ بیرلرن پادشاهغه اطاعت قیلغان باشقردلرغه، میشه لرگه هم تیبته لرگه بیررگه رخصت ایتولگان. شول یلدوق باشقردلر اختلاینه چه او طورغان همه آیتسیرلرگه، دورره نلرگه آرتلرنده بولغان باشقردلر اوچاستقه لرن عمرگه آلوب قالدورغه امر بیرلرسه ده ۱۷۵۵ - برنجی سینتابرده طارتوب آنونغان بیرلرنی اختلاچیلرغه قایتاروب بیرگانلر. باشقردلر بیرلری حقنده شول وقتده غی حکومتنگ تدبیرلری یومشاق بولغانغه اچی روسیه دن بیرگه طویغان بامیشچیکلر قللری ایله کیلوب اعتبارسز روشده باشقردلر بیرلرن آلوب قالغانلر. منه مثال ایچون توبه نده بر-ایکی روسنگ باشقردلردن بیر آلورن سویلیم:

«زاوودچیکلر، قاراقوف ایله دئیودوف ۱۷۴۷-۱۷۵۳ یللرده اشلهنگان قویچی بونینچه باشقردلردن آطی یوزمک دیسه تینه بیر آلمانلر. بوییرلر حاضرکی کیشتم (Кыштымь) زاوودداجیسی. شول پلوشچاتده تابولغان معدنلر، اورمانلر، سولری ایله برگه ایکی یوز ایلمی سومغه ده بر بیشه تکه ساتولغان.

۱۸ نجی عصرنگ آخرنده (باشنده توکلمی؟) بیلوریتسکی زاوودد اوچیوزمک دیسه تینه اویولک اورمانی اوچ یوز سومغه آلمان. آوزانو-بیتروفسکی هم قاغینسکی زاوودلر یوزسیکسانمک دیسه تینه اویولک اورمانلرنی همان حکایه ده سویله نگان حقه آلمانلر. موندن یکریمی بیش یل مقدم، شادرین اویازی، بوری فولست باشقردلری «باطاش» اسمی داجنی (اون برمگ دیسه- تینه دن آرطق) دیسه تینه سن اون ایکشه ر تین دن اسقره کین دیگان روس قه اجاره که بیرگانلر.

موگا اوخشاش مثاللر بایتاقنه.

موندن صوگ باشقردستانده بیر نزاعلری کوندن کون ئوسه باشلاغاج حکومت ۱۸۱۸ یلنگ ۱۱ اوتکابر اوقازی ایله باشقردلر بیرلرن جیت کیشیلرگه ساتولودن طاعن بیک قاطی طیغان. باشقردده بیرله شکان میشه لرگه. تیبته لرگه، تاتارلرغه ۱۸۳۲ یل ۱۰ نجی آپریل زاقونی بونینچه باشقردلرغه ایر جانغه قرغار دیسه تینه، قازاق میشه لرگه، تیبته لرگه اوتوزار، تاتارلرغه، کریستیانلرغه اون بیشه دیسه تینه بیر کیسلوب بیرلگان. آلاعی-بولایی بوزاقونلر وقتلیغه بولوب قالالر.

منه ۱۸۶۹ یل ۱۰ نجی فیورالده جقغان زاقونغه بنا باشقردستانده برنجی رازمیژاوانیه بولغان. شوشی رازمیژاوانیه نی اورنبورغ کویرناتورنی تحت ریاستنده بولغان باشکیرسکی کامیسیاغه طابشر-غانلر. کامیسیا باشقردلر بیرلرن ئولجه ب ایکی اسمگه ایرغان: نادیلنی هم قازیوتنی - صووبودنی غه.

عمومی رازمیژاوانیه دن صوگ باشقردلر صووبودنی بیرلرن ۴ نجی اییون ۱۸۷۱ نجی یل زاقونینه بنا ایک ییکل شرطلر ایله تورغسز، پراوایی باز کیشیلرگه حسابسز صانا باشلاغانلر. بوز زاقوننگ توب مقصودی باشقردلر بیرلرن (اورنبورغ، اوقا، سامارا) روسلاشدر بولغانغه، کامیسیا آلدن حکومتنگ کورسه نووی بونینچه، زاپاسی بیرلرنی اوچ تورلی اوچاستقه لرگه کیسکان. یوز ایلمی دیسه تینه دن بیش بوزگه قدر، آتساقفه آلمان چینوونیکلرگه، بیشیوزدن مگ که قدر، حکومت اشنده بولغان توره لرگه، مگ دیسه تینه دن ایکی مگ که قدر، حکومتکه فایده ایتکان زور توره لرگه ساتولورغه رخصت ایتولگان.

شول روشچه توره لرگه ساتولغان بیرلرگه، خواجلرلرنگ،

ییر تالانغان . محلی تورهلر ۱۸۶۹ یل زاقونینه بنا ، باشقردلر ییرلرن چیتلرگه صاطدرماسقه اختیاری بولسهلرده ، آلاز بو طالاولارنی اعتبارغه آلمانلر . حکومت موندده صالحن قان ایله گنه قاراب قالماغان . اول ۸ نجی مای ۱۸۷۸ یل زاقون چغاروب رازمیژاوات ایتلوب بتمه گان باشقردلر ییرلرن چیتلرگه آلودن منع قیلغان . رازمیژاوات ایتولگان ییرلرنی ده اوچاستقه لابقنه ساتارغه قوشقان . سینات ، یوقاربده کورسه تلمش قویچیلرنی ، ییر نغظرغه حقسنز تابوب ، ۱۸۸۵ - ۱۸۹۲ یلرده چقغان اوقازلرغه بنا ، بابارلرغه ساتولغان یوز قرق مک دیسه تینه ییرنی باشقردلرغه قایتاروب ییرگان .

باشقردلر ییرلری بایلر قولینه حسابسز کره باشلاغاچ ، حکومت ۱۵ ایون ۱۸۸۲ یل زاقونی ایله ، باشقردلرغه زاپاص ییرلرن قازناغه یا که اوبشستوارلرغه ، طورغسز ، ساتارغه رخصت ایتکان . شولای ایتوب باشقردلر ییرلری حقنده زاقونلر برسی آرتدن برسی چغوب طورغانلر .

ایندی ۱۹۰۲ یلدن بو کونگه قدرده ، باشقردلر حقنده ، بایتاق غنه زاقونلر چقدی . صوکنی زاقون بوینچه زاپاصنی ییرلر کریستیانسکی بانقغه یا که سیلسکی آیوانلرگه (صاطولا طورغان اوچاستقه نك طوراغینه قاراب) هر ایر جانغه اون یشهر دیسه - تینه له کنه صاتولورغه تیوشلی .

باشکیرسکی بالاژنیه نك ۱۶ استاتیاسینه بنا سیلسکی آیوا - تلرغه باشقردلر زاپاص ییرلرن صاتوب آاورغه پراوا بیرلسه ده ، اصلده آلاز آلا آلمی . چونکه زاپاص ییرلر یوز ایلی دیسه تینه دن ایککی مک دیسه تینه گه قدر آیروم اوچاستقه بولوب کیسلگانلر . بر موژیق مونی آلا آلمی . ایکنجی اوکابسزلق بر بیرده نادیل طوتقان موژبق غنه ، اول نادیلن اوبشستواسینه قالدردمی ، صاتوب آلونغان زاپاص ییرگه اوطوررغه حالندن کیلمی . ایندی شولای بولغاچ ، موندن صوکن باشقردنك زاپاص ییرلری طوعربدن طوغری قازناغه غنه صاطولورغه تیوش بولا . بانقغه صاتقاند ، ایگوتنك دیسه تینه سن قرق صومغه (هر دیسه تینه دن ۱۳ صوم ۳۳ تین یارم اسسودنوی قاسساده قالو شرطی ایله) صاطوب ، آنالك کبی ، تریه چی ییرگدن محروم قالورغه کیردک .

جیلهی ، یکاتیرینبورغ هم شادرین اویاز باشقردلری ، بهانک توبه نلگینه قارامی ، صوکنی اون یل اچنده ، کریستیانسکی بانقغه اونار مک دیسه تینه له ب ییرلرن عمرلک گه صاتیدیلر هم صاتالر . بانق آلغان ییرلرن اوطروبلرغه کیسدراب اچکی روسیه دن کیلگان خاخولرنی باشقردل آراسینه ییرله شدره باشلادی . اگرده باشقردلر ییرلرن قوللرنده طوتا بلمه سهر ، اوتوز - قرق یلدن حاضرکی

یاردمیله باشقردل آراسینه اچکی روسیه دن روسلر کرکانلر . شونی ده ئه یممی بولمی : زاقونده اوچ تورلی کشیلرگه گنه باشقردلر ییرلرن آاورغه رخصت ایتولسه ده عملده بولای بولماغان . حتی پیتروغراد پرستافلری ، گویرنسکی پراؤلینه خدمتچیلری . بای پراچهلر هم موگا اوخشاش بیک کوب تیوشسز کشیلرده باشقردلر ییرلرن ئولچه وسز آلوب قالغانلر . شول روشچه ۱۸۷۶ یلدن ۱۸۸۰ یلغه قدر اورنبورغ ، اوقا گویرنلرنده دورت مک اورنینه یارطی میلیون دیسه تینه ییر روسلر قولینه کرگان .

۱۸۸۱ یل ۳۰ نجی مارطده ایغنائیف داخلیه مینبستری بولغاچ پادشاهدن ۱۸۷۱ نجی یل ۴ ایون زاقونن آلماشدررغه صوراعان . هم شول یلدوق اورنبورغ ، اوقا گویرنلرینه تفتیش کامیسیاسی ییرلرگان . اول وقتده باشقردلر نادان بولغانغه . ییر ئولچهلر بلمینچه ییرلرن ناطورا ایله گنه صاتا طورغان بولغانلر .

منه توبه نده بعض بر قویچیلر نك فورمالارن روسچه کوچره مز :

1) КУПЧАЯ КРѢПОСТЬ. *)

„Начиная съ лѣвой стороны рѣчки Уфы, отъ устья рѣчки Ливской, межею помѣщика Ермолова до Байвинской межи, идя оною кругомъ до устья лога Резленчи тою же межею до Мурзаларской межи, идя оною кругомъ по границѣ Златоустовскаго уѣзда, проходя большую дорогу изъ Уфы въ Златоустъ, далѣе тою же межею до Балакчинской межи, идя оною до вершины лога Быргать, внизъ по оному до большой дороги, оною черезъ дер. Малую Абызову до рѣчки Уфы и оной до пойма.“

2) КУПЧАЯ КРѢПОСТЬ.

„Начиная отъ трехграннаго столба, поставленнаго на землѣ г. г. Балашевыхъ, идя по этой междѣ до устья рѣчки Сулуки. Ели, по оной вверхъ правымъ берегомъ, выйти на вершину рѣчки Тереку-Туба, по теченію оной рѣчки дойти до впаденія ея въ рѣчку Телякъ, по оной правымъ берегомъ идти вверхъ до ея вершины и выйти на межу Булей-Кудейской волости и по оной до первоначальнаго пункта.“

منه شوندی قویچی ایله ۱۸۷۴ یلده بیرسکی کوپیس باشقردل - لردن سیگز مک گه ایلی مک دیسه تینه ییر آلغان . دیسه تینه سن اون آلطی تین گه آلغان بولا . صوکره صاطلمش ییرلرنی ئولچلب قاراسلر ، یوز مک دیسه تینه بولغان . کوپیس باشقردلردن مکگی گه آلغان ییرلرن ، بر بانقغه پادزالوغ صالوب یوز مک روبله آلغان . یعنی سوده سندن طوقسان ایککی مک فایده ایتکان . شونک ایچوندده قارتلر : « بره و ئولمی ، ایکنجیسی کون کورمی » دیگانلر .

ئلك زمانده مونك کبی آگلشلماولر بایتاق غنه بولغان . شونک ایچوندده اوقا ، آق ایدل ، سیم ، ایوزهر یلغلرلی بوینده غنی ایس کیتکچ ، ماتور بولونلر ، ئویلک اورمانلر ، قر ، ییرلر اونار مک دیسه تینه له ب چیتلر قولینه کراب بیتکانلر .

۱۸۶۹ یلدن ۱۸۷۸ یلغه قدر اوقا ، اورنبورغ گویرنلرنده ، صامار گویرناسینگ بعض اویازلرنده بر میلیون دیسه تینه دن آرتق

*) Очеркъ изъ дикои Башкириі. Н. В. Ремезова.-М. 1889.



زکات حقنده غی مقاله مناسبتی برله

III

مؤسس اسلام شارع اکبر نبی محترم وحی الهی ایله پنا اسلام اوله رفق وضع قیلمش احکامنک ایکنجیسی بولغان «زکات-عشر» اوچونجیسی بولغان «حج بیت» ده بولغان اسرار الهی نی تعداد ممکن بولماسه ده مونلرنگ سیاسی، اقتصادی منافعی کافه ناسغنه الی یوم القیامة باقی بولغان دین ایله مبعوث نبی که مناسبتی حقنده، هم ده بتون بیر یوزینه نارالغان، محکوم وغیر محکوم ماترنگ ملیت هم دینلر محافظه وادامه سی ایچون جناب الله دن طرف رسولدن بولغان تدبیرلرنگ برنجیسی هم اینک موافقی ایکانلگنده عقل ایله لرینک شبهه لری بولمازغه کیره ک.

شول زکات عشر حقنده شو کون احوالینه دائر سوز سوبله رکه آغز بیچاته نگان قلم صندرلغان بولماسه ایدی بلکه اهل علم حریت دائره سنده سوبله ر هم بازار ایدی. لکن . . .

مونه سوبله بولغان حالزده بزگه: «دینی مسئله لرکه بز قنوی ویرماغز، آنی دوخوونی صوبراینه دن صوراکر!» دبه جواب ویروچی «شورا» مجله علمیه سی بر نلله کمنگ سؤالی ایله بر مسئله جزئیته که اهمیت بیروب، اوزی به تورغان بریاش عالمک اهمیتلی مقاله سی چغاچق دیب آدملرنگ دقتن جلب ایتدی و «آبوخائف» مقاله سون میدانغه قویدی. اوقودق! اوقوغانلردر، اوقغانسزدر! مونک اهمیت قایسی یرده؟ . . .

شول مناسبت ایله، زمان واحوال مساعد بولماسه ده بر ایکی سوزگنه سوبله رکه مساعده قیلکر!

بزده عقل بولسه ایدی، شو حالمزنی توشنسه ایدک، ملت حالینه نظر قیله بلسه ایدک، اسلامنک شرفینه احترام نظری ایله باقساق ایدی، زکات و آنک مصارفی حقنده قرآنده بر آیت کریمه گنده بولماسه ایدی، تارک زکات حقنده وعید آیتلری کیلماسه ایدی، عشر حقنده نبی کریم ننگ حدیثلری بولماسه بلکه نیندایگنه ویرگی نالوغ ایله زکات عشردن قوتله سز دیگان نص شارع بولسه ایدی (آبوخان اجتهادی توگل) قرآن کریمده بولغان بیک کوب آیت کریمه لرنگ اقتضای نصی ایله وشولابوق حدیثلرنگ اقتضای عمومی ایله استدلال قیلوب بولسه ده بر سیاسی اسلام عالمی اقتصادی وملی عالم زکات عشرنی زیمستوا نالوغلرندن باشقه بیرو فرض دبه رایدی. «روسیه ده روسچه اوقو فرض» دیگان سوزنی شهاب الدین المرجانی دن نقل ایتلر. مونه بزگه شوندا یون عالملر کیره ک ایدی. لکن بو

مسلمانلردن غنه عبارت بولغان اولصلر غده روسلر قاتناشولور دیب اوبلا بلا هم شولای بولاجق.

اگرده بیر صائقان باشقردلرنگ آقچه آغاج نی روشچه قیلانولرن یازساق، اوقوچینک برده اوشانو احتمالی بوق. شادین اویازنده نوزم بیر صائقان اوللرنی قاراب چقدم. نه له مه ته رسه ک (تیرسوک) دیگان اولده بر باشقردقه:

— صوگ بالارکرتنگ کیله چه گن اوبلامیسزمی؟ دیدم.
— «هی، بزذن صوگ کیره ک کوکره کلری ایله کل تاشوب کون ایتسونلر» دی. شول قدر نادان سوپلی، خدا صاقلاسون! قولده آقچه کوب، بتمه س کبی کورنه. طوره طورغان اوی، یتمش یه شلک قارتچق کبی، بر یاقغه آب کیتکان، حیوانلر ایچون بورطده آزارلر بوق، نه اول، شول کوز یهش کبی آقچه سینه ایکشهر یوز صوملق بورغهلر، ییزلی اشله یه، قیمتیلی چانا یا که تاراتاس آلوب اولدن اولغه گیزوب قوناق بولا. آطلر یاخشی بولغاچ یانده اوطوروب یوری طورغان خاتونده ماتور کیومی بولورغه کیره ک. اول آگا آقچه آلمادن تلک، جومارد سوداگرلردن، البته اوج بهاسینه، قاما بورك، زور تلگولی (Узорчатый) یفاک کولمه ک، قامزول، جیلان، تیره ن قالوشلر آلوب بیره. شولای ایتوب ایکی - اوج آی نوتمی قیمتلی آتله یارطی حقینه صاتلوب، یفه ک کولمه کلر، کامزوللر سیدر پالیقار - یچنک لاقفه سنده اوچار.

یکاتیرینبورغ اویازنده بولغان واقعه:

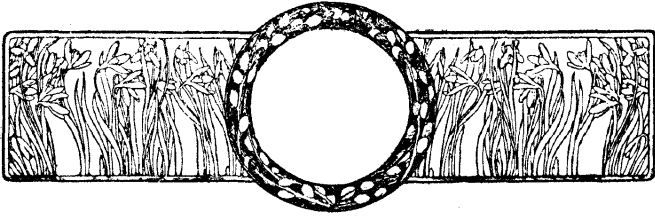
بر باشقرد کاغذ آقچه نی بیک مول ایتوب آغانده، یوغالتودن قورقوب چولمه ک که صالوب یابوب قویغان. ایرته ایله بیسه سی آقچه لرنی کورمینچه، چولمه ک که کومر سوندرگان. قارت غه آقچه کیره ککچ چولمه کنی آلوب قاراسه، کومر آداسنده آقچه ننگ کوللری گنه یاتا! . . .

آلتوالر بیروب طورغان یرده مک گو که کیتدی، آقچه لر دنده کوللر گنه قالدی. قارت ده یاشن سوقغان کبک چولمه ک که قاراب هوشسز بولوب بایتاق یانیدی.

مونک کبک حکایتلر، واقعه لر باشقردلر آراسنده بولوب طورغانی! بو اشلرده کملر عیبلی؟ البته اوزمزم.

باشقرد یرلری حقنده آزغنه بولسه ده حکومت تدبیرلرینی یازدم. ایندی شول وقتلرده اوزلری نی اش قیلغانلر؟ شونی ده بر آز سوبله ب اوتیم. زکی نادیف.





طبیعیات پارچہ لری

قش کونی اورمانده یورگاننگ باریمی؛ بولماسه، بارکڑ، قشقی اورمانتی کورکڑ! یوق ایسه قشقی اورماننگ بیرگان تأثیران مین سزگه سویله ب بیره آلمیم، بونده طبیعتنگ کورکندن لذت آلا بله طورغان کوکل اوزینی تمام قناعتله ندررلک تأثیرات آور. لکن قش کونی اورمانه بارساڭ، کوکل گنه توکل، عقلغهده بیک کوب آزیق تابلور.

کوزنگ صووق جیلرینه، قشنگ آچی بورانلرینه قارشی آدمه رگنه حاضرله نمیلر، اوسمکلرده کیله چکنی قایغرتوب، یامان قشنی جیکلمیچه اوزدررغه تورلی حاضرلر کورده لر: بر یلق اوله نر اورقلرن بیتشدز گاج، اوستینه طبیعت یوکلگان خدمتی اوته گاج، طنچ کوکل بله بو دنیان کیتهلر.

ایکی هم کوب یلق اوسمکلرنگ اشی الای توکل: طبیعت آرزغه بر یل اچنده گنه اورلوق بیتشدروب، خدمتینی طوتررغه امکان بیرمه گان. آرزغه قشنی اوزدررغه طوغری کیله. شول قشقی صووقنی هیچ ضررلانمیچه اوزدرر ایچون شولوق طبیعت بو اوسمکلرگه تورلی عقللرده اویره تکان.

واقی - توبه ک اوسمکلر یافراقلرن هم قییاقلرن تاشلاب، قشقی طورمشدن وازکیچهلر. آلرنک بوتون قوتلری تامرلرینه، بیر آستینه جییلادر. آلر قشقی قار آستنده جلیده یاتوب قش بوینچه آقرن غنه اوسکان بولوب، تامرینک الی بو اورشدن، الی تسگی اورشدن بورون بیهروب یاتالر. بیر اوستی جلا توشدیمی، آلر بیر آستندن تیشوب، دنیاغه چغوب، یا گادن کورلتهب دنیا کوتهرگه طوتونالر.

زور قوواقلرنک هم آغاچلرنک حالی باشقه: آلرنی قار قابلاب کیتوب، جلی یورغانی بله ن بابا آلمی، قشقی جیللر، بورانلر اورمانده غی آغاچلرنی تورلی یاقدن قیناب جفالیلر. بارکڑ اورمانه؛ «عبرت کوزی» بله ن قاراسا کڑ، بوندی صوغشنگ نتیجه لرن اوزیکزده کوررسز. طبیعت بو آغاچلرنی شوندی، اوستدن قاراغانده ناچار حالگه قویغان ایکان، شولوق طبیعت بو آغاچلرغه قش بله ن کوره شور ایچونده بیک کوب قورال بیرگان: آغاچلرنک مکگه بولنگه لنگان بوتاقلری، تامرلری، یوز مگر یافراقلری بار، بر

بختسز کونلرمزده بزگه مونلرنی جناب حق نصیب ایتما دی. اجتهاد ایتوچی افندیلرگه بلکله فائده سی بولور، شونیمه ایتیم ئلی: ابن الهمام «فتح القدیر» ده کوب مسئله لرده امام ابو حنیفه کوزترگان دلیلردن آچیغراق دلیلانی امامنگ خلاقیته بولمش. اگر اش بزگه ویرلسه ایدی بو مسئله حقنده امام سویله گانتک خلافن حکم ایدردک دیمش. شول سوزنگ توجیهنده استاذ محترم محمد اسحاق الکشمیری بویله دیه ایدی: «مجتهد بولمق ایچون یالکیز دلیل بولمق کفایه ایتما دی بلکله شو مسئله حقنده جناب حق نک رضاسی، سخظینه مطاع بولمق کیرهک. یعنی طرف الله دن سویله نور اول کسهده بولسون دیمک مراد بولسه کیرهک دیه... آیوخاف حضرتلری «ربا» مسئله سی دیب اوچسز قریسز اغلوطه لر یازغان وقتنده اماملرنک قیاسلرن شدت ایله انکار قیلوی کورنگان ایدی. بو مقاله سنده شولوق اقدی اوزی کوب قیاسلرغهده مرتکب بولدی. بر دیار ایله ایکنیچی دیارنی، بر زمان ایله ایکنیچی زمانی، بره ونک فرمانی ایله ایکنیچینگ فرمانینی قیاس قیله در. «مثلا ابن عبدالله جیغانده آنک وتوابنگ کیره کلرینه بیرگان نرسه زکات عشردن حساب ایتولنگاچ ابن اسکندر... جیغانده آنک وتوابنگ کیره کلرینه بیرگان نرسهده زکات عشردن حسابله نورغه تیوش» دی. ابن عبدالله قانونینه بنا آلتغان نرسه ایله ابن اسکندر قانونینه بنا آلتغان نرسه برابر دی. مونه بو یا کا قیاس... اوتکان امام لرنک صوغانی آریاغه قیاس قیلولرینه راضی بولماغاچ بوکا نیگه راضی بولورغه؟... سید شریف احمد.

سُر:

زفانی سفری

«ایسان بول یاش عمر» دیب یولنی توندم
قارا قاش آصو یوزلی قزغه قارشی،
حاضر مین ایندی هیچ یولسز توکلمن -
یولم: شول نورلی - آق یولدزغه قارشی.
محبتلی نور اول هیچ - اصلا سونمه س!
چه چهر آق نورنی مین نورسزغه قارشی
اگر تورمش یولنده مین آداشمام
صوزار آق قولنی مین یولسزغه قارشی.

قوریده اول خضر - دریاده الیاس
یولنده زور مایاق - کویمه مده کاه پاس.
شیریزدان الباکری (نومسکی)

یاردمسز قالدردماغان. نیندی آغاچلرغه قار کوبره کونانا؟ - البته الصلی آغاچلرغه؛ شونک ایچون تال، اوصاق، جوکه که قاراغانده طبیعت الصلی آغاچلرغه قاتیراق قامل بیرگن، «سینگ الصلریکه قار کوبره کونانا، مہ سینگ قامل! قورقا، فارنی کوتره آورسگ!» آلائی بولسده، بعض اورنگ اورمان خوجلری آغاچلرن قاردن صاقلار ایچون، آغاچ باشینه قونغان فارنی کیشیلر یاللاب توشورتلر. لیکن بوگا قاراب بزنگ قارغه آچولانور حالمز یوق؛ اول بر زیان غنه کیترمی؛ آنک فائده سی ده چیکسز: باصونی قالن قار قابلاغان بولسه، ایگنجی آشلنی ایچون نیندی قاتی صوقلردن ده قورقمی. آغاچلرنک تاغن بر دشمانی یوز دیدک. قراو بلهن قابلانغان آغاچنی کورگانگر باریمی؟ - آغاچنک قشقی ماتورلقلرندن برسی آنک قراو آستنده غنی وقلریدر. ایرته کیلوب تیز اونکان جلیق بو قراونی ایرته ده، طوگدرغانده بوتون آغاچنی یوز بلهن صلاب قویادر. بوزلانغان آغاچلرنک کورنشی تاغنده ماتورراق، لیکن بوزلانغان اورمان اوستندن قاتی جیل اتوب کینکاج. اورمانتک کورنشی بیک اوزگاره: بوزلی چبقلر جیلده صغلوب قالمیلر، صالار؛ شونک ایچون لذت تابار ایچون بولسه بوندی اورمانه باروب یورمه کر؛ بوزنک زیانی ده شونده در. لیکن بوندی حال اورمانتک بختینه قارشی بیک سیره ک بولادر.

شعرلی:

نیک آلائی؟

آه! بو - نیندی زور غرور، زورلق، تکبرلک ایکان؟
نیندی طویغانلق، آچو هم التفاتسزلق ایکان؟
آ کلایم. آه! نی بولدی، نیشله دم صوگ مین سینگ؟
اشله دم می بر خطا یا؟ یاشلک، آ کسزاق ایله ن؟
یوق، توگل، بولماس. خانم آ کلایم... مین قرده شک
یات معانه قایا؟ یوق، سوزده، یاتسزلق ایله ن.
بر توگل، دورت - بیش قایات بادم کوررگه ایشگکه
یوق - بار اوی برله ن توگل؛ یالغز یاقنلق حسی ایله ن
تورلی اویلر، قایغولر برله ن بویوقغان یاش کوگل
آبدر اناچ طار عالم اچنده یالغزلق ایله ن
بارغانده آدیگه باشم ایوب؛ شادلق کوتوب
نیگه مین مردود اولندم، شویله صالقونلق ایله ن؟
محمد بدیلی.



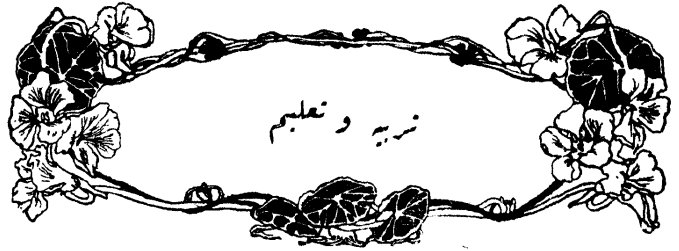
بوتاغی صنسه، باشقه لری بار، بر تامری چرسه، بوتهلری ده آغاچنی طویدررغه بیتارلک.

اورمانغه باروب آغاچلرغه اعتبار ایکنگر یوقمی؟ آرنک نرسه لردن جفالانار ایکانن بلمیسزمی! - آرقشقی آچی جیلردن، قشقی قالون قارلرنک باصووندن، بوزنک طوگدرووندن عذابانالر. جیلنی بزنگ کوبمز آغاچغه ایک زیانی نرسه لرنک برسی دیب بلمی آخرسی؛ چونکه بزنگ بو اورنلرده آرابزده بیمش باقیجه سی تریه له و جیلرمن برده یوق دیرلک. منه، باقیجه جیلر بونی بیک باخشنی بله لر - اون درجه لک صالغن - بیمش آغاچی اوچون ضرر سز. بیش گنه درجه ده گی صالغن جیل اول آغاچنی اوتره؛ باقیجه چی شوشندی جیلدن قوتی اوچوب، آغاچلرن جیتالر بلهن اوراب، تاقتار بلهن اشقلاب قویادر.

بونک سببن بایتاق ازله گانلر؛ تابا آلمانلر. صوگندن غنه بیلگانلر؛ جیلده صو تیزرک کیبه، صالغن جیل ده آغاچلرنی کیدرهدر؛ قشن بولای ده آغاچده بیک آز صو قالا، آنی جیل کیدرود برسه - بو آغاچقه اولودن باشقه بر نرسه ده قالمیدر. کوردیگرمی - قشقی جیل آغاچنک زور دشمانی بولوب چقدی. آغاچ کیبودن قورقا ایکان؛ بونی باشکرغه صالوب قوبکر - بره ر اوکغای طوغری کیسه، بر بورلوب قایتربز آلی.

لاپلاندا بلهن سیبیریانی چاغشدریق: لاپلاندا ده چداماساق صالغن توگل، بونده الصلی اورمان قوطوروب اوسهرگه تیش ایدی. حالبوکه ته به نه ک کنه اورمه چرسی قوواقلری غنه کورنگلی؛ سیبیریا ده افراط صالغن - بونده ایسه الصلی اورمان اوچی - قریبی کورنمی طورغان تایغا بولوب اوسهدر. بونک سببی بزگه حاضر معلوم: لاپلاندا ییل بوینچه جیل ایسوب طور -، جیل ییل بوینچه کیدرود طورسه، اوسهرسگ ایندی! سیبیریا ده جیل کوب بولمی. جیلنک قشن آغاچنک ایک زور دشمانی ایکانی ایندی بلنسه کیره ک.

جیل آغاچ طورمشنده نیندی اوزگارشلر یاصی ایدیکن صاناب کیتو اوزاقغه صوزیلور کی -، بو اورنده بر - ایک مثال کیترسه ک؛ بیته ده. بر یاقدن اوره طورغان جیلر کوب بولغان اورنلرده، آغاچلر جیل اوکغایینه قاراغان بولا. جیلگه اوکغای بولغان یاغنده غنی بوتافلر زورراق هم قوییراق بولالر... بولر باریسی ده شول جیل اشی: جیلگه قارشی بولغان یاقده بوتاق نق اوسه آلی. لیکن آرقایروب بولسه ده. جیلدن بر آز صافلانورغه ممکن. منه قاربله ن یوزدن آلابوق صاقلانوب بولمی. اورمانده طوغزغه بوگلوب - صغلوب اوسکان آغاچلرنک کویسی قار آستنده قالوب صغلانن کیلگان. لیکن طبیعت بونده ده اول آغاچلرنی هیچ بر



اصول تربیه

اطلاع باطنی و ادراک .

بز، بلگان نرسه لرمز و اطلاع لرمزنی تیکشروب قاراساق ، آرنک بارینک ده خارجی نرسه لر که عائد بولما یئچه ، بر قسمینک اوزمز که احوال باطنیه و نفسیه مز که عائد ایکان کوردمز شاد لغمز ، قایغیمز ، فکر لرمز ، خیال لرمز ، تأثر لرمز ، امید لرمز ، تله کلرمز . . . حقدغه غی همه معلوماتمز شوشی جمله دندر . بزده ، « اوزمزنی تانو » ، « اقتدار » فکر لری ده ، شوشی اچکی اطلاع دن طووا . یهش بالارده ، اچکی اطلاع غایت آز بولوب اوزلرن تانو . اقتدار فکر لری بتونله ی بولمی . آرغه نه یانه لرنده گی هر نرسه یا گ و اول نرسه لرنک طودرغان اطلاع لری کوب ، تورلی ، تورلی و اوزر که روچه ندر . شونک ایچون بالایر ، هر وقت خارجی نرسه لر برله مشغول بولالر . بالالر . اوزلری . احوال باطنیه لری حقدغه غی معلوماتلرن ، تدربجا ، سوکندنغنه کسب ایته لر .

احوال باطنیه ننگ بر قسمی ، بالارلدن قطع نظر . زورلرده ده صاحبینک بلووندن باشقه اوتوب کیتنه . مثلا ، ذهنمز بیک مشغول حالده بر اورامدن اوتوب بارغانده ، یاق یاغمزده غی هیچ نرسه دن خبردار بولیمیز . کوزمز آچق بولغانغه ، هیچ شبهه یوق ، اورامده غی نرسه لر بزنگ کوزه ز که بر تأثیر یا صاغان ، بو تأثیر مییمز که قدر بارغان و آنده باشقه و قنده غی توسلی بر حالت باطنیه طودرغان . لیکن بو تأثیر ، بو حالت باطنیه لر برسی ده بزنگ طرفدن بلنمه دی . بعض وقت - اشغج آراده ، قولمزده غی نرسه نی یاق یاغمزدن ازله ب عاجز بولوب بتممز . آخرده اول نرسه ننگ قولمزده ایکان کورگاج ، اوزمزدن اوزمز کوله مز . بو وقت شبهه یوق اول نرسه ، بزنگ قولمزده غی عصب لر که تأثیر ایته دی ، بزده بر توتو حسی طوغدردی . فقط بز ، بو تأثیرلر و بو حسلردن خبردار بولماغان لغمزدن اول نرسه نی ازلی ازلی عاجز بولوب بئدک . قای وقت ، توکل یاق یاغمزده اوچراغان نرسه لرنی بلکه اوزمز اشله گان حرکت لرنی ده طوبومی اوتکه ردمز . عادت ایتلگان ، اختیار سز اشله نه تورغان اش لرنک کوبره گی شول جمله دندر . بعض کشی ، بورن قاشو یا خود قازو ، تن چغارو توسلی بعض حرکت لرنی هیچ اختیار سز تکرار ای توچه ن بولا . اوزی بو حرکت لرندن خبردار

بولمی . اگر شول حرکتی انتقاد ایتمسه انکار قیله ، نه بعض وقت انکار ای توب بترووندن ننگ نلگی عادتن تکرار قیلوب آلا . منه مذکور کشینگ بو حرکت لری ده ، بر بقدر احوال باطنیه سوکنده وجود که کیله ، قولن کوبه روب بورن قاشوغانده عصب لری اثر لره نه ، بو اثرلر میلر گده تأثیر ایته . فقط اول بولرنگ برسنده بلمی . دخی بعض وقت ، اوزون و تیرمن او یلرغه چوما بز . فقط ، نی اویلاغانمز ، ذهنمزدن نیلر اوتکه رگامز ونیندی تأثرلر طویدغمزنی بلمیمز . موندی وقتلرده بز . احوال باطنیه مزنی یاخشی تیکشروب قاراساق بعض یاقلرن آزماز بلسه کده کوبره گن بتونله ی بله آیمیز . بو سویله نگان حادثه لر هیچ شبهه سز بز که احوال باطنیه لرمزنگ کوبی بلنمیچه اوتوون ، آچق بلنوب اوتکانلری برله برده بلنمیچه اوتکانلری آراسنده واسطه لر بارلغن بلدردر . بز که ، خارجی نرسه لر اوته کورسه ته تورغان ، اوته کورسه تمی تورغان ، بو ایکینک آراسنده بولغان په رده آرتنده بولوغه قاراب : بعض وقت آچق کورنه ، بعض وقت برده کورنمی ، بعض وقت ضعیف کورنه . شونک توسلی احوال باطنیه ده ، بعض وقت آچق بلنه و بعض وقت برده بلنمی ، بعض وقت تومانی بولوب بلنه . احوال باطنیه دن « ادراک » ؛ تیز لک ، عادت ، تکرار تأثیری برله کیمی ، « دقت » تأثیری برله آرتا . ذهندن بیک تیز اوتکان ؛ کوب مرتبه اشله نگان ؛ عادت ایتلگان اش لرنک کوبی ، کوکله ده آز تأثیر قالدرا . آلمزدن تیز لک برله اوتکه رلگان رسملر سلسله سینک بارنده کوروب بره آلمیچه آلدن ، آرتنغنه یاخشی کورگامز توسلی ، کوکلمزدن بر بر آرتلی تیز اوتکان حادثات ترمه سنده یاخشی ادراک ایته آیمیز : بولرنگده باشن ، سوکن ، آقرن اوتکان قسملرنکنه بله آلمز . کوکلمزده گی حسیات و افکار که « دقت » ایتمه ک یا بهم صورتده مطلع بولوب یا خود برده مطلع بولیمیز . شولایده « دقت » برله بو حسیات و افکارنک آچقلا نغانن کورهمز .

« ادراک » نی آرتدرا تورغان « دقت » برله آنی کیمته تورغان « سرعت » آراسنده نق به یله نش بار . چونکه دقت - اچکی بر حادثه ننگ ذهن قارشنده توقتاو یا خود توقتاووی ، بناء علیه سرعت ننگ غایب ای تلووی ، دیمکدر .

احوال باطنیه ننگ کیره ک آرغنه بلنوب اوتکانلری و کیره ک برده بلنمی اوتکانلری بولسون حسیات و فکر لرمز که ، فعل و حرکت لرمز که تأثیر سز قالمی : بو حاللرده آچق بلنگان حاللر بیرگان نتیجه نی بیره و آلر تارتقان یول و فکر لر که تارتا . واقعا بعض وقت کوکلمز که بر فکر توشه ، اما اول فکرنگ قایدن کیلگانن بلمیمز و بعض وقت بر نرسه دن راضی بولامز ، لیکن رضالغمز ننگ سببی نی ؟ . . . آکلامیمز ، بعض وقت بر اش اشلیمز اما اول

توشنوی زور اهمیتی جامعدر. چونکه بو اش آنی، توشلمه گان فکریلرکه ایهرروب یالغش یولنه صابودن، قیلغان اشی فکرینه مخالف بولودن، اشله گان اشن اوزی ده بلمی قالدون طیبادر. شوئنگ ایچون بو اش، تریه فکریه نگ ده، تریه اخلاقیه نگ ده ایگ مهم شرط و واسطه لرندن برسی ای توب سانالادر.

اوزگنی اوزگ تیکشرو و تانونگ بوندن باشقه فائده لری ده بار: بو تیکشرو آرقاسنده انسان، اوزنده بولغان استعداد، قابلیت تقدیر ایته بلور و شوگا قاراب اوزینه، ایگ موفق بولورلق، ایگ بولدرلق، ایگ ترقی ایته آلورلق بر یول صایلی آلور. صوکره بره و اوزینگ احوال نفسیه سن تیکشروب تجربه آسه آگا باشقه لرنگ احوال باطنیه سینه توشنوده جیکله بور ودقت قوه سی آرتور. انسان احوال نفسیه سینه یاخشی توشنو ایچون، «دقت» که اوبره نمک، بوتون نیت، حرکت، محاکمه لری توغریسند اوزینه اوزی: نی اشله دم؟ نی اشلیم؟ نی اویلادم، نی اویلیم؟ نی ایچون بولای اویلادم؟ نی ایچون بولای اشله دم؟... کبی سؤلرر قویمق، هر بر ایشنگ ایگ یه شرن سیبلر نده میدانغه چقاررغه طرشمق تیوش. بو اشلر ایچون ایگ توغری بولده: سویله و، یازودر یا یالغز ذهنی گنه قالغان نرسه لر کشینی. خصوصاً کوب فکر یورتوب کورمه گان بولسه - دقت که اوبره عیدر. اما سویله و، یازو بولسه دقتسز ممکن بولماغانه صاحبن، افاده و تحریر برله برابر تدقیق و تحلیلده اوگره ته در. شوگا کورده مکتبلر ده تل، مکالمه، یازو درس لرینه اهمیت بیرمک تیوشدر.

علی - حبیب. قازان.

علم حال درس لرندن چیقاررغه تیوشلی مسئله لر

ابتدائی مکتبلر مزده بالارغه اوقوتولا طورغان درس لرندن اوشبو مسئله لرنی چیقارو تیوشلی ایدی:

(۱) معراج. بو مسئله نگ یارومی قرآن برله ثابت بولسه یارومی حدیث برله ثابت. کیفیت طوغر و سننده عالم لر و مجتهد لر آراسنده زور اختلاف بار. بو مسئله، تفسیر درس لر نده اوقولوررغه تیوشلی.

(۲) پیغمبر لرنگ اسم لرینی یادلاتو و پیغمبر لکر نده اختلاف بولغان ذات لر حقنده سؤل و جواب لر برله شغلانو. بو مسئله سیبلی بالارده کوکلسز اثر قالا، اصول دین و اعتقاد لرنگ قرار سز بلکه اختلافی ایکانلگنی کوروب شاشوب قالار. بو مسئله نگ ده اورنی تفسیر درس لریدر.

اشکه بزنی، نی سوردی؟... توشنیمیز. البته بو فکریلر، بو رضالقر، بو حرکتلر برسی ده سیب سز بولماسقه تیوش. بولرنگ سبب و توبی ایسه بلمی قالغان «احوال باطنیه» دن عبارتدر. منه شوگا کورده بر مسئله توغریسند کوکلمزده اورناشغان ایسکی فکریلر (گرچه اوتانغان توسلی بولسه ده) اول مسئله که یورته جک محاکمه مز که زور تأثیر یاصی، برکشی حقنده کوکلمز که حییلغان فکریلر اول کشینگ اش و سوزلرن یاخشی یاخود یامان ای توب کورسه تور که سوق ایته. تعلیم و تریه باینده بو اساسنی اوتناسقه، بناء علیه افکار و حسیات غیر مدرک بلنوب یتمه گان فکر و حسلر که ده اعتبار ایتره تیوشدر. چونکه طبیعت فکریه و اخلاقیه، یالغز بلنوب توشلوب یتکان معلومات و نصیحتلر که گنه قاراب اوز که ریمچه بلکه بلنوب یتمه گان لرینه کورده اوز که ره در: یهش چاغنده باشلانغان بعض حاللر آخر عمر که چاقی، فکر و حسیات که، بلنمه گان بر صورتده تأثیر بیروب تورادر. شوئنگ ایچون ده یهش بالاررغه، بوزوق فکر، ضرری اویلر صالودن صافلانمق، پهری، جن، اوبر خرافاتاری برله قورقتودن یراق تورمق تیوش.

بایناق مریلر، یهش بالار آلنده تیوشسز سوزلر سویله و، تیوشسز اشلر اشله و دن طیولونی کبره کسنمیلر - «آلر کچکنه لر ئلی آگلاماسلر، آگلارلق حال که کیلگانجه اوتوب برلر» دیلر. لکن بلمیلر، بالارنگ اول سوزلرنی تمام آگلاما لری، خاطر لر نده توتمو، آندن متأثر بولماونی بیرمیدر. هر حالده یهش بالارنگ محیطنده فکر و حساب لرینه - گرچه غیر مدرک صورتده - ناچار تأثیر یاسارلق نرسه لر بولندرون صافلانمق، ایشکان و کورگان، اشله گان هر نرسه لرنگ طبیعت فکریه و اخلاقیه لرینه یاخشی یاخود یامان فقط تیرن و دواملی بر تأثیر قالدرا چاغنی بلنمک تیوشدر.

تعلیم و تریه باینده، بو سویله گانلر دن باشقه، بالارنگ «ادراک» دائره لرن کیکه تیور که، اوزلری حقنده آجق بر فکر که کیلتر که طرشو تیوش. بعض وقت بز که شوندی کشیلر اوچری، که سویله گان سوز، ایشکان فیلانشری هیچ بر عقل برله ده، منطق برله ده قابل تطبیق بولمی. اگر بو اشلر انتقاد ایتسه انکار قیله، آچولانا. بوندی وقتلر ده بز، بو توسلی کشیلر نی یالغانچی یاخود ریاجی دیب حکم ایته مز. لکن بو حکم بعض وقت درست بولسه ده بایناق وقت درست بولمیدر. چونکه مذکور کشی، کوب وقت بو منطقسز لقرن یاغانلاو، ربالانو قصدی برله اشله می بلکه اوزینگ حالینه، اوزینگ فکرینه اوزی توشنمه گانلکدن اشل.

دیمک، انساننگ اوز حالینه و اوز فکرینه، اوز قیلانشینه

بیک کوب خلقنگ برکه بولغانی حالده اویلاب خلقغه فایده لی ایتوب چغارولرینه، نه لله نیکدر آتته عالمترینگ توری اثرلر یازوب، خلقغه و دنیاغه تاراتولرینه، بیک کوب هیکلتراش و شاعرلرینگ صنعت نفیسه ایجاد ایتوب، عالمگه بولهک ایتوب قالدولرینه و قتلری بولمیچه، اوزلرینگ خصوصی یوموشلری و کونلک حاجتلیری اوچونگنه طرشقان بولورلر ایدی. قوللرینگ بولوی ایه یوغاریده ذکر ایتلگان ذی قیمت نهرسه لرنی کیله چه کده گی بونلرغه میراث ایتهرگه وقت قالدوغان. ایندی خصوصی بیوت اشلری قللر طرفندن اوتولوب بوش تورغان یونانلیلر، باشلرین عمومگه تعلقی نهرسه لر حقنده اشله تکانلر و تیجه-سند شوشی کوز آلمزده گی یونان مدنیقی دنیاغه کیلگان» دیدی.

بزدن باشقه کشیلرده قزو قزو بحث ایتشه لر ایدی. بر آزدن قوناقلر طاغی آش بولمه سینه کروب آنده آلرغه توری جیمش و اجملکلر تقدیم ایتلدی. سوگندن خلق برهم، برهم تارالا باشلادیلر. بزده اوزینه قوناق بولوب کیلگانمز نه فه ندینگ آطی ایله بو کونگی کیچ - حاضر بولاجق تیاترغه کیتدک. یونانلیلرینگ تیاترلری کوبره کورده زور اورونده بولا. آندن هر کنگه معلوم بولغان شهرنگ اورتاسنده گی میدانلقده تیاترغه مخصوص اشله نگان اورونلر بولا. مونده هم بعض کیچلرده تیاتر اوینی قویولا. بو کونده اتفای اولارق تیاتر قویولا تورغان کونگه مین طوری کیلدم.

منه بز کیلوبده یتدک. اوین اوینالا تورغان یرنگ توگا. ره گنده زور باغانالر، اول باغانالرنگ هر برسند فنانلر یانوب تورالر، شول سببلی کیپادروم اچی و نه یله نه سی یالت ایتوب نورغه چوموب تورا. خلق کره سی ایشک توبونده، اوزون بویلی، قزل ایسریک کوزلی، بر قولینه استکان و خر توتوب، ایکی ته گهرمه چلی آرباغه آرسلان، یولبارص بیگوب و شوکار خمر الاهیسی «باقوس» اوطورغان حالده توشورولگان بر هیکل تورا ایدی. مونگ توکوره گی فلاقلر و چه چه کلر ایله بیزه نگان ایدی.

هوا غایت حضور، نه کرونگنه جهیگی صبا جیلی ایسوب قویا. فنانلردن کیلگان یاقیتلیق سببلی کوندزگی بک یوروب بولا. کیپادرومنگ بر یاغنده طاش توشه لگان و سبرلگان «سیر یولی» بار. شول یول بوننده توری آشاملق نهرسه لر ساتوب طوروجی بوفیتلر تزلگان. تکی سیر یولی بونجه لله نیکدر خلق سویله شه سویله شه یوریلر. نه نه یش عالم افلاطون ایله آننگ اثری حاضر صحنه گه قویولاچق شاعر آریستوفان ایکسی نهرسه حقنده در قزو سوز آلدردوب یوریلر. نه نه «آته» نگ مشهور شاعرلردن

۳) الله تعالی حقنده قرآن کریم بیان قیلغان قدر برله قنا. عتله نوب آر یاغینه چیقماو. مثلا الله ننگ بارلنی و برلگی، مثالی بوق ایکانلگی، اوشبو عالم بارلغندن آننگ بارلنی لازم و ضرور بولوب کیلوی لازم ایکانلگی اوقوتولوب ثبوتی و سابی صفاتلر مسئله لری همده فعلی صفاتلردن بولغان تقدیر مسئله لرینی، جبریه و معتزله لرینگ مسلک لرینی سویله ولر قالب طورسون ایدی. تقدیر مسئله سی باری «شریک» نی بترو یولی برله گنه اوقوتولسون ایدی.

۴) میزان و عمل دفتلری همده شونلرغه اوخشاولی نرسه - لرده ابتدائی مکتب بالارینه اوقوتولمی بلکه تفسیر درس لرینه قالسون ایدی. خصوصا میتلرنگ چروبده قبرده عذاب قیلنولری و آخرتده کیرو ترلو مسئله لری بالارننگ عقل و آگری توکل بیک عقلی بولغان اولغلرنگده ذهنلرینی چواتورلق بلکه متشابه درجه سنده مشکل مسئله لردندر. صراط و آگ اوخشاغان مسئله لرنی حدیث درس لرند اوقوتو یاخشی بولور ایدی. امام ایوب عین الدین. «قاتای» باشقردی.



مطالعہ

آتته ده بر کون (*)

(یونان خرافاتی)

(بیریقلیس دوری، قبل المیلاد ۴۴۰ ده)

اول قللر حقنده: «بزده قللر خواجه ننگ ملکی حساب ایتلنه، اول آننگ بلن تله سه نیچک فایده لانه آلا، اول آنی ساتا، باشقه کشیلرگه اجاره گه بیره و آننگ اوستنه توری عادتدن طش اشلر نی ده یوکه ته آلدرد. منه بو ایسه، باری بر بزنگ شیکلی آدم بالارینگ کشیگه حساب ایتلمیچه ات اورتده یوروتلوری، بزنگ زور عیبمزدن و تاریمزنگ قارا صحیفه لرینه قید ایتله طورغان نهرسه لر. بو اش انسانیت جهتدن بیک ناچار اش، اما ایکنچی یاقدن قاراغانده قللرنگ بو روشلی بولولری بوتولهی فایده سزده توکل، نه گرده شول قللر بولماسه ایدی، آته گوازدانلرینگ شوشونگ شیکلی لله نیکدر ضیافت، رسم قبول عمومی مجلسلرگه کروب، بوتون آتیقه مملکتی اوچون مهم مسئله لر حقنده مذاکره ایتولرینه و آننگ حقنده بر بر فکر آلشولرینه هم شول مسئله نی

(*) باشی ه نچی عددده

ایک مرتبہ طاماق قروب، اوروتی یاخشیلاب اوطوردی دہ سوزگہ باشلادی :

«اوزبک» معلوم نہ نہ آناو یاقدہ غی آیمپ طاوی (قوی بلہن آتہ نك عرب شمال طرفینہ کورسہ توب) اول طاو بیک بیوک، آنک باشندہ ہر وقت قار یاتا . نہ نہ شونہہ بیاغی عبادتخانہ لردہ ہیکلارن کورگان معبودلر جماعتی یاشیلر . اولگی نہ تئوومچہ بو معبودلر ننگ ایگ الوغسی زینس بولوب ، باشقہ الاہلر ہر اشدہ آنک بویو۔ روغنچہ یوریلر . ئەگەر زورراق اش اشلہ سہلر ، شول طاودہ اوزلرینہ مخصوص ، کشی کوزینہ کورنمی تورغان یورطرلندہ کیکاش مجلسی بولا . بولر الاہلرغہ غنہ خاص «آموروزیہ» دیگان آشاہلقلرن و «نیکاتر» دیگان الاہلر اجملگن اچوب ترکاک ایتلر . اوزلری کشی کوزینہ توری حالتدہ کورونہلر . بو آیمپ طاوینک ایتہ گندہ شاعر ایلہ بیک کوب ماتالغان آلیف یلغہ سی آغا . بو یلغہ بویلاب اوطورغان آیمپ شہری بار . بولر ہر قایوسی اوز۔ لرینہ مخصوص توری خاصیتلرگہ مالکلر . مثلا ، آیمپ شہری آفیککتوم مذہبی تصرفینہ یاسالا تورغان «آلمپیا» اویونلرینک قہرمانلرین تئوشدرہ تورغان مکتبلر بلہن مشہور . آلیف یلغہ سی ایسہ شول آلمپیا اویونلرینک آنک یاندہ اوینالووی ایلہ مشہور . بو شہردہ گی مکتبلر فقط شول اوین حقدہ غنہ بولالر . موندہ غی معلملر اوینلردہ غالب حققان تجربہ لی کشیلر بولا . بو اوین دورت یلدہ برگنہ مرتبہ بولوب ، بوتون یونانستان خلقی اویغہ قاتاشا . اوین وقتی یاقلاشقان صاین آندہ قاتاشوچیلر وقارارغہ کیلوچیلر آراسندہ حاضرک اوسہ بارا . بر آز وقت قالغاچ ، ہر بر اوزنندن بر نیقدر کشیلر نی اویندہ قاراب یوروجیلر و آنک اشن باشقاروچیلر صایلیلر ، بولر «ناظرلر» دیب آتالہلر . ناظرلر مجموع ۴۰-۵۰ مگلاب بولا . بولردن باشقہ طاغی ۱۰ کشی صایلیلر ، بولر ایسہ اویندن اول مخصوص قاعدہلر و پروگراملر ترتیب ایتلر و خلاقہ اوینگ نی وقت باشلانسن بلدروب اعلانلر طاراتلر . اوین باشلانغاچ ، قاتوشوچیلر ننگ اوینلرن قاراب حکم ایتہ و آزرغہ اشلری وغیرتارنچہ درجہ قویالر .

تنگی ترتیب ایتکان قاعدہلری کوبرہ ک شوشی روشچہ بولالر:

۱) اویونغہ قل ، واروار - اجنبی کشیلر قاتشماو ، ۲) کشی اوتروچیلر (گہرچہ خطالق ایلہ اوتورگان بولسہدہ) ، روحانی صنف ، صود طرفندن بد نام ایتلگن کشیلر کرہ آماو . ۳) کورہش وقتندہ اوز رقیگنی . اوترمہ و . ۴) حیلہ ایلہ کورہش قانوندن چقماو . ۵) قاراب اوطوروجی حا کملرگہ اوز رقیگن کورگان اذا گنی بلدرماو . ۶) ئەگہردہ اوین آراسندہ اوزی بلہن کورہشکان کشینگ حیلہ سن آچق بلسہ حا کملرگہ بلدرو و ہکذا . . .

اورپید ایلہ آتہدہ علمی وفکری زور شہرت تابقان ، اوستاسوزی و ماطورلنی ایلہ آتہ ننگ بیک کوب الوغلرن اوزینہ جب ایتکان آسپاسیا خانم ایکسی ئەگہ مہلہ شوب یوریلر . بولردن باشقہ ایر وتگی آسپاسیا خانم منسوب بولغان حر ہیتاری صنفندن بایتاق خاتونلر بار ایدی . بر آزدن ازوانوک بولغان طاوش ایشتلدی . ہر کم گیادرومدہ گی اوزلرینہ تیوشلی اورونغہ برلہ شہ باشلادیلر . خلق کوب کورونہ ، چونکہ زور گیادروم توگہرہ گی تولغان اوروندوقلردن بوش قالغانی سیرہ ک اوچری ایدی . اوچنچی زوانوک بولغاچ ، اوین باشلاندى . ہمہمہ خلق طبطن قالدی ، غایت اخلاص ایلہ طگلارغہ کرشدیلر . چونکہ تیاتر اویونی آلرچہ بر عبادت در . بو عبادتی بایا کوردگمز خمر الہسی «باقوس» شرفینہ قیلار و شونک اوجون ایشک آلدندہ غی آنک ہیکلی زور زینتگہ جو مولغان ایدی . آرتیستلر ہر کنگہ ایشتولرک طاوش ایلہ ، آچق روشدہ یہش شاعر آریستوفاننگ سیاسی آدملر حقدہ غی بر کامیدہ سن غایت شہب ادا ایتدیلر . برنجی قسم بتکاچ ، آرتیستلر اوزلرینک توری ہنرلرن کورسہ توب بیک قزق اوینلر اونادیلر . اوچونجی قسمی ایسہ موزیقا و طانس دن عبارت بولوب یونانلیلر ننگ مشہور تانس لری ادا ایتلدی . آرننگ موزیقاسی غایت تأثیرلی بولوب آنی ایگ یوغاری درجہ گہ آشفندروب اوینلر ایدی . مونی ایشکان وقتدہ اوز اوزگنی غام اونوتاسگ . ایگ سوگنندن بر کوی اوینی باشلادیلر ، بونی ایشتو ایلہ خلق اورونلرندن قوزغالوب آفروغنہ طشقہ چغا باشلادیلر . چققاندہ خلق ہر قایوسی اوین و موزیقا تأثیرینہ ایسروب ہیچ نہرسہ آگلامی آتلاغان شیکلی بولا ایدی .

بزده چغوب اوزمزی کو توب تورغان خواجہ ئەفہندینگ کوچرینہ اوطوروب اویگہ قایتدق . موندہ کروب بر آز اوتورغاچ ، اوستہ لگہ یونانلردہ تئوشہ تورغان آشلقلردن یاسالغان مخصوص شراب حاضرلہ دیلر . ایسہ شم ایلہ ایکمز سویلہ شہ ، سویلہ شہ ، صاوندن اجملکنی بوشاتا باشلادق . مین بو کونگی تیاترنک نیچک حضور بولغانلغن و موزیقادن غایت زور تأثیر آغانلغنمی سویلہ دم ہم آندن مونک کی قزقلی تیاترلر ننگ «آتہ» دہ یشمی بولووی حقدہ صورادم . اول موگار - بو کی تیاترلر بیک یشقنہ بولوون لکن موندن دہ قزقلی «آلمپیا» دیگان اوینلری بولوون سویلہ دی . مین آندن «آلمپیا» ننگ نیچک قزقلی بولوون ، آنی اوزیمہ کورو حاضر نصیب بولماغاچ ، آنی سویلہ بولسہدہ آگلایون اوتدم . لکن اول آنی بوتون تون بونینچہ سویلہ سہ کدہ بتمہ یہ چہ کن و کون بونینچہ یوروب مینم آروومنی صلتا لاغاسہدہ ، آلردن قسقہ روق بولسہدہ سویلہ وین ، ئەلی ہیچ یوقی دہ کیلمہ کانلکن سویلہ کاج ، بر

هم آنک معلمنده کيورتلر .

بر وقت خلق، جيکوجيني کوررگه منتظر بولار. منه شونده جيکوجي غايت تکلفي کيومه تورلي چهچهکار طاغوب، ميداندهغي خلق آدينه چغا. مونده کيلوب کورنو ايله بوتون خلق آني غايت زور آقشلاغه چومرالر. سوگره اوين اورنوندن چغوب، ايک آله آليمبيا اويوتندهغي حاکملر، آندن عبادتخانهده قربان بوغازلاوچيلر و آنک آرتندن ديپوتاتلر بولغان حالده تزلشوب عبادتخانه الاهرينه تشکر عبادتي قیلورغه بارالر. عبادت تمام بولغاچ، جيکوجيني دورت آط جيکگان آباغه اوپورتوب، اوزينک طوغانلري و دوست ايشلري ايله برکه آنک طوراً تورغان شهرينه اوزاتالر. شهرگه کرکچ، ايک اون عمومي مجلس يورطينه بارالر. آنده آني زور طنطنه ايله قارشى آلالر، مونده شاعرلر مدحيلر، خطيبلر مناقب نظرلر سويللر.

موندن چغوب زيفس عبادتخانهسينه بارالر، آنده طاغي خور، اوين، موزيکا ايله طنطنه لي عبادت قيله لر. اول بو عبادتخانه نه گه اوزينک باش کيومنده هم پالما چهچه گندن بولغان وينوکنده الاهسي زيفس گه طابشرا .

موندن باشقه شهرده بيک شادقلی زور بهيرم ياصالا . بو وقت جيکوجيني زور درجه لرگه مندرلر، هر قايدہ آکار زور حرمت کورسه تلر. سوگندن آنک تهن طاشلردن ياصاب آکار زور هيکلر اوپورتالر. شول سببلي آنک اسمي عمرگه ياد ايتنوب قالا» ديب ايده شم سوزن تمام ايتدی . سوگندن يوقو بولمه سينه کروب هر ايکمزگه حاضرله نگان اورنغه ياتوب طاتلي يوقوغه کيتدک .

ايرته يوقلاب طورغاچ، طاغي حرمتلرايله سيلارغه کرشديلر. مين هر تورليسندن بر آرتاول ايتوب بولغاچ، خواجه نه فنديگه کوب رحمتلر اوقوب هه ممه سي ايله ايسه نله شدمده ايزوژيک آلوب «پيره» ليمانينه کيتدم . «يازوجي». «قاراغابلي» ده .

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر راميفلر» .

محرری: رضاء الدين بن فخرالدين .

578

اوين وقتي يته بو ياز کوني ماينک يکر ميلر نده بولا. تورلي ياقدن - يوناستانک هر بر شهر و اولندن خلق «آليف» يلغه سي بويينه جيولالر . اول وقت يلغه اچي تورلي فلاقلر ايله زيتله نگان کيمه لر ايله چوب - چوار بولوب طوراً . بر وقت خلق بارچه سي ميدانغه جيولا . ناظرلر بيک ايرته حتی چغودن الک ، برنجي بورغچني فچقرتقانده اوزلرينگ اويونغه قاتوشوچيلرون اوتنه قزل توسلي کيملر کيندروب ميدانغه کيتلرلر ايکنجی بورغچ فچقرتقاچ، اوستلر نده گي قزل کيومني طاشلاب، مخصوص يرده گنه اورتولي يالانقاچ قالار و تهنلرين مايلر ايله مايليلر. اوچنجيسيني فچقرتقاچ، اوين باشلانا .

ايک اول يوگروش بولا. آله تورليچه يوگره لر، مونده جيکوجي کم آله کيلسه شول بولا. ايکنجی ده نلله نيچه تورلي کوره شلر بولا. کوره شده کم اوزينک رقيب اوج مرتبه بيرگه آوانسه - يرگه يقسه - شول جيکوجي حسابلانه. اوچنجيسي هم قاراب طور وچيلر ايچون ايک قورقچلسي يودروق صوغشي بولا. مونده بيک کوب کشيلر قانلر آغزشوب و حتی ضعيفله نوب چغالر. يودروق صوغشده کم اوزينک جيکگانون اقرار ايتسه، تگيسي جيکوجي بولا. دورتنجيسي ايسه تيمر دوسکي ته گره تهلر. مونده يراقغه يبارگان کشي اوستونلکني آغان بولا. موندن باشقه سيکرولر طاياق بلن اويانولر و باشقه نلله نيقدلر اويونلر بولا.

ايکنجی کونتي آط اوستنده يورولر، آربا ايله آط چابشدرولر تورلي يرتقيچ حيوان بلن کوره شولر و باشقه لر بولا. اوچونجی کوني ايسه اوين بولمي، اول کونتي حاکملر جيکوجيلرني بيدگولوب، آلرنگ اسمي فاميليه سي و طورغان شهري ايله فچقروب چاقرا باشلير. شول وقت خلق صبرسزلق ايله اوز شهرينگ اويانوجيلري نگ تيزره ک چغوون کونتلر. اسملري ايله چاقرا لوب بتکاچ، جيکوجيلرگه تورلي مسکافتلر بيرله باشلي. اول ائ قيمتلي طاشلر ايله اوج آياقلى نهرسه، بوندن صوگ آقچه، کيوم و تورلي آشاملق نه بيرلر بيريله. بو بوله کلرنگ ايک قيمتلسي الوغ الاه زيفسکه باغشلانغان پالما آغاچينگ بو طاقلر نندن ياصالغان باش کيومي و آنک چهچه کار نندن بولغان بر وينوکندر. بو باش کيومن جيکوجي

«شورا» اورنبورغره اوله بشمه کورنده بر ميقاته ادبي فني و سياسي مجموعهدر .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: НА 2-й СТРАНИЦЕ ОБЛОЖКИ 30 КОП., НА 3 И 4 СТ. - 20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакція журн. „ШУРО“.



آبونه بدل: سنه لك ۶ صوم، آني آيلق ۳ صوم ۳۰ تين.
«وقت» برلن يرگه آلوچيلرغه:
سنه لك ۱۱ صوم آني آيلق ۵ صوم ۹۰ تين در.

Ш У Р О

№ 6

МАРТЪ 15 = 1916 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفرى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى فاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطا مالك كتابلى حقنده يازلغان بر رساله در. حديث علمى برله شغلله نوجيلر ايجون كره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى بوچته سى برله برلكده ۵۵ تين.

• آدرىس : Редакция газ. „Вактъ“ въ Оренбургѣ.

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محى الدين بن عربى ترجمه حالى حقنده ترتيب ايتوللان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلگى واوزينه خاص بولغان فكرلر ندىن مهملى ذكر ايتولگان. ۱۲۶ بيتده باصلغان بو رساله نك حقى بوچته سى برله برلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

اصول جديده ايله بالالر اوفونمق

شرها و عقلا درست ايدىكى حقنده،

شيخ زين الله النقشبندى حضرتلى

مم برابر اولنديغى حالده ترويسكى

علماسينك اسلام نامه و مومى

نصبتلرندن عبارت بر اثر در. ۳ نهى مرتبه باصلدى. حقى ۵ تين.

ترويسكى علماسى

و اصول جديده

نصبتلرندن عبارت بر اثر در. ۳ نهى مرتبه باصلدى. حقى ۵ تين.

«ابن تيميه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نيك ايك مشهورلر ندىن بولغان ابن تيميه نك ترجمه حالى، مسلگى و فكرلى يازلغان ۱۴۸ بيتك بر اثر در. حقى بوچته سى ايله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتابچيلرده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

دورت كون

محررى و. فارشيين

مترجمى ر. رتيبيف.

روس - نورك معاربه سنه دائر گوزهل حكابه در. حقى ۸ تين

بوچطه ايله ۱۰۰. هر بر معتبر كتابچيلرده ساتولا. كوبلاب آلواچون

• آدرىس : Оренбургъ, ред. газ. „ВАКТЪ“.